

Andmekaitse nõukogu arvamus (art 64)

**Arvamus 22/2024 volitatud töötaja(te-) ja
alamtöötaja(te)ga seotud teatavate kohustuste kohta**

Vastu võetud 7. oktoobril 2024

Kokkuvõte

Taani järelevalveasutus taotles Euroopa Andmekaitsevennukogu arvamust üldkohaldatavate küsimuste kohta vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse (edaspidi „IKÜM“) artikli 64 lõikele 2. Arvamus aitab ühtlustada IKÜM artikli 28 teatavate aspektide tõlgendamist riiklike järelevalveasutuste poolt, vajaduse korral koostöös sama määruse V peatükiga. Eelkõige käsitletakse arvamuses teatud kohustuste tõlgendamise küsimusi volitatud töötlejatele, kes kasutavad vastutavaid töötlejaid ja alamtöötlejaid, mis tulenevad eelkõige IKÜM artiklist 28, ning vastutava töötleja ja volitatud töötleja vaheliste lepingute sõnastusest. Küsimused käsitlevad nii isikuandmete töötlemist EMPs kui ka töötlemist pärast andmete edastamist kolmandale riigile.

Andmekaitsevennukogu jõuab käesolevas arvamuses järeldusele, et vastutavatel töötlejatel peaks olema teave kõigi volitatud töötlejate ja alamtöötlejate isikute kohta (st nimi, aadress, kontaktisik) alati kergesti kättesaadav, et nad saaksid võimalikult tõhusalt täita oma kohustusi vastavalt IKÜM artiklile 28, olenemata töötlemistegevusega seotud ohust. Selleks peaks volitatud töötleja esitama vastutavale töötlejale ennetavalt kogu sellise teabe ja hoidma seda alati ajakohasena.

IKÜM artikli 28 lõikes 1 on sätestatud, et vastutavad töötlejad on kohustatud kasutama ainult selliseid volitatud töötlejaid, kes annavad „piisava tagatise“, et nad rakendavad „asjakohaseid“ meetmeid viisil, et töötlemine vastab IKÜMi nõuetele ja sealjuures tagatakse andmesubjektide õiguste kaitse. Andmekaitsevennukogu leiab oma arvamuses, et kui järelevalveasutused hindavad selle kohustuse ja vastutuse põhimõtte järgimist vastutavate töötlejate poolt (IKÜM artikli 24 lõige 1), peaksid järelevalveasutused arvestama, et volitatud töötlejate kasutamine ei tohiks vähendada andmesubjektide õiguste kaitse taset. Vastutava töötleja kohustus kontrollida, kas volitatud alamtöötlejad annavad vastutava töötleja määratud asjakohaste meetmete rakendamiseks „piisavad tagatised“, peaks kehtima olenemata andmesubjektide õigustele ja vabadustele avalduvast ohust. Siiski varieerub sellise kontrollimise ulatus praktikas sõltuvalt nende tehniliste ja korralduslike meetmete iseloomust, olles rangem või ulatuslikum sõltuvalt sellise ohu tasemest.

Lisaks täpsustab andmekaitsevennukogu oma arvamuses, et kuigi esialgne volitatud töötleja peaks tagama, et ta kasutab alamtöötlejaid, kes annavad piisavad tagatised, jääb lõplik otsus konkreetse alamtöötleja kasutamise kohta ja seonduv vastutus, sealhulgas seoses tagatiste kontrollimisega, vastutavale töötlejale. Järelevalveasutused peaksid hindama, kas vastutav töötleja suudab tõendada, et tema volitatud alamtöötlejate antud tagatiste piisavuse kontrollimine on toimunud vastutavat töötlejat rahuldaval viisil. Vastutav töötleja võib otsustada tugineda oma volitatud töötlejalt saadud teabele ja vajaduse korral seda täiendada (näiteks kui teave tundub puudulik, ebatäpne või tekitab küsimusi). Nimelt peaks vastutav töötleja – kui tegemist on töötlemisega, mis kujutab endast suurt ohtu andmesubjektide õigustele ja vabadustele – suurendama oma kontrollimise taset esitatud teabe läbivaatamisel. Sellega seoses leiab andmekaitsevennukogu, et IKÜMi kohaselt ei ole vastutav töötleja kohustatud süstemaatiliselt küsima alltöötlemislepinguid, et kontrollida, kas algses lepingus sätestatud andmekaitsekohustused on töötlemisahelas edasi antud. Vastutav töötleja peaks iga juhtumi korral eraldi hindama, kas selliste lepingute koopia taotlemine või nende läbivaatamine mis tahes ajal on vajalik, et ta saaks vastutuse põhimõtet arvestades tõendada nõuetele vastavust.

Kui isikuandmete edastamine väljapoole EMPd toimub kahe (alam)töötleva vahel kooskõlas vastutava töötleva juhustega, kehtivad vastutavale töötlevale ikkagi IKÜM artikli 28 lõikest 1 tulenevad kohustused seoses „piisavate tagatistega“, lisaks artiklist 44 tulenevatele kohustustele, tagamaks, et isikuandmete edastamine ei kahjustaks IKÜMiga tagatud kaitse taset. Volitatud töötleva / eksportija peaks koostama asjakohased dokumendid kooskõlas kohtupraktikaga ja andmekaitsekoostöösoovitusega 01/2020. Vastutav töötleva peaks selliseid dokumente hindama ja olema valmis need esitama pädevale järelevalveasutusele. Vastutav töötleva võib tugineda volitatud töötlevalt / eksportijalt saadud dokumentidele või teabele ning vajadusel neid täiendada. Nende dokumentide vastutava töötleva poolse hindamise kohustuse ulatus ja laad võib sõltuda edastamise alusest ja sellest, kas tegemist on edastamise või edasisaatmisega.

Andmekaitsekoostöösoovitus käsitles oma arvamuses ka vastutava töötleva ja volitatud töötleva vaheliste lepingute sõnastuse küsimust. Selles kontekstis on põhielemendiks volitatud töötleva kohustus töödelda isikuandmeid ainult vastutava töötleva dokumenteeritud juhiste alusel, välja arvatud juhul, kui volitatud töötleva „on kohustatud [töötleva] volitatud töötleva suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“ (IKÜM artikli 28 lõike 3 punkt a) – lähtudes üldpõhimõttest, et seadus on lepingute suhtes ülimuslik. Arvestades pooltele antud lepingulist vabadust kohandada vastutava töötleva ja volitatud töötleva vahelist lepingut oma olukorrale IKÜM artikli 28 lõike 3 piires, on andmekaitsekoostöösoovitus seisukohal, et väljendi „välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleva suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“ lisamine lepingusse (kas samas või väga sarnases sõnastuses) on tungivalt soovitatav, kuid mitte kohustuslik.

Mis puudutab variante, mis sarnanevad sõnastusele „välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus“, siis on andmekaitsekoostöösoovitus seisukohal, et see on poolte lepinguline vabadus ja ei ole iseenesest vastuolus IKÜM artikli 28 lõike 3 punktiga a. Samal ajal toob andmekaitsekoostöösoovitus oma arvamuses välja mitu probleemi, sest selline klausel ei vabasta volitatud töötlevat IKÜMist tulenevate kohustuste täitmisest.

Kui tegemist on isikuandmete edastamisega väljapoole EMPd, siis peab andmekaitsekoostöösoovitus ebatõenäoliseks, et sõnastus „välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus“ on iseenesest on piisav, et tagada kooskõla IKÜM artikli 28 lõike 3 punktiga a koostoimes selle määruse V peatükiga. Nagu nähtub Euroopa Komisjoni (edaspidi „Komisjon“) rahvusvahelise andmeedastuse lepingute tüüptingimustest ja vastutava töötleva siduvate kontsernisistest eeskirjade (BCR-C) soovitudest, ei takista IKÜM artikli 28 lõike 3 punkt a põhimõtteliselt lisamast lepingusse sätteid, mis käsitlevad kolmanda riigi õigusest tulenevaid nõudeid edastatud isikuandmete töötlemiseks. Siiski tuleks nende dokumentide puhul eristada kolmanda riigi õigusnorme, mis kahjustaksid IKÜMiga tagatud kaitse taset, ja neid, mis seda ei teeks. Lõpetuseks tuleb andmekaitsekoostöösoovitus meelde, et pooled peaksid kaaluma juba enne lepingu sõlmimist (vastutava töötleva ja volitatud töötleva või volitatud töötleva ja alamtöötleva vahel) võimalust, et kolmanda riigi õigus takistab IKÜMi järgimist.

Kuigi volitatud töötleva töötleb isikuandmeid EMPs, võib ta teatavatel asjaoludel siiski kokku puutuda kolmanda riigi õigusega. Andmekaitsekoostöösoovitus rõhutab, et lepingusse lisatud väljend, mis sarnaneb variandile „välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus“, ei vabasta volitatud töötlevat täitmast IKÜMist tulenevaid kohustusi.

Kokkuvõttes on andmekaitsekoogu arvamisel, et volitatud töötleja kohustuse (töödelda ainult dokumenteeritud juhiste alusel) täiendamist väljendiga „välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus“ (kas samas või väga sarnases sõnastuses), ei saa tõlgendada vastutava töötleja dokumenteeritud juhiseks.

Sisukord

1	Sissejuhatus.....	5
1.1	Asjaolude kokkuvõte	5
1.2	IKÜM artikli 64 lõike 2 kohase arvamuse taotluse vastuvõetavus	7
2	Taotluse põhjendatus.....	8
2.1	IKÜM artikli 28 lõigete 1, 2 ja 4 tõlgendamine koostoimes artikli 5 lõikega 2 ja artikli 24 lõikega 1 (küsimused 1.1 ja 1.3)	8
2.1.1	Töötlemisahelas osalejate identifitseerimine	8
2.1.2	Kõigi töötlemisahela volitatud töötlejate antavate tagatiste piisavuse kontrollimine ja dokumenteerimine vastutava töötleja poolt.....	12
2.1.3	Algse töötleja ja täiendavate töötlejate vahelise lepingu kontrollimine.	17
2.2	IKÜM artikli 28 lõike 1 tõlgendamine koostoimes IKÜM artikliga 44 (andmete edastamine töötlemisahelas – küsimused 1.2 ja 1.3).....	19
2.3	IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a tõlgendamine(teine küsimus)	25

Euroopa Andmekaitseenõukogu,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse 2016/679/EL (füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (edaspidi „IKÜM“)) artiklit 63 ja artikli 64 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingut, eriti selle XI lisa ja protokoll nr 37, mida on muudetud EMP ühiskomitee 6. juuli 2018. aasta otsusega nr 154/2018¹,

võttes arvesse andmekaitseenõukogu kodukorra artiklit 10 ja artiklit 22

ning arvestades järgmist:

1) Euroopa Andmekaitseenõukogu (edaspidi „andmekaitseenõukogu“) peamine ülesanne on tagada isikuandmete kaitse üldmääruse (edaspidi „IKÜM“) järjepidev kohaldamine kogu Euroopa Majanduspiirkonnas (edaspidi „EMP“). IKÜM artikli 64 lõige 2 sätestab, et pädev järelevalveasutus, andmekaitseenõukogu eesistuja või komisjon võib taotleda mis tahes üldkohaldatava või rohkem kui ühes liikmesriigis mõju avaldava küsimuse puhul, et seda käsitleks arvamuse esitamiseks andmekaitseenõukogu. Käesoleva arvamuse eesmärk on uurida üldkohaldatavat või rohkem kui ühes EMP liikmesriigis mõju avaldavat küsimust.

2) Andmekaitseenõukogu arvamus võetakse vastu IKÜM artikli 64 lõike 3 alusel kooskõlas andmekaitseenõukogu kodukorra artikli 10 lõikega 2 kaheksa nädala jooksul alates kuupäevast, kui eesistuja ja pädevad järelevalveasutused on otsustanud, et toimik on täielik. Eesistuja otsusel võib seda ajavahemikku pikendada veel kuue nädala võrra, võttes arvesse küsimuse keerukust,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ARVAMUSE:

1 SISSEJUHATUS

1.1 Asjaolude kokkuvõte

1. 5. juulil 2024 palus Taani järelevalveasutus (edaspidi „Taani JVA“) Euroopa Andmekaitseenõukogul (edaspidi „andmekaitseenõukogu“) esitada arvamus vastutavate töötlejate vastutuskohustuse kohta seoses töötlemisahelaga ning vastutavate töötlejate ja nende volitatud alamtöötlejate suhtega (edaspidi „taotlus“).
2. Taani JVA kuulutas toimiku täielikuks 8. juulil 2024. Andmekaitseenõukogu eesistuja luges toimiku täielikuks 9. juulil 2024. Samal kuupäeval edastati toimik andmekaitseenõukogu sekretariaadi poolt. Arvestades küsimuse keerukust, otsustas eesistuja pikendada õiguslikku tähtaega kooskõlas IKÜM artikli 64 lõikega 3 ja kodukorra artikli 10 lõikega 4.

¹ Kõiki selle arvamuse viiteid liikmesriikidele tuleb mõista kui viiteid EMP liikmesriikidele. Kõiki selle arvamuse viiteid liidule tuleb mõista kui viiteid EMP-le.

3. Taani JVA viitab oma taotluses ka esimese koordineeritud täitemeetme² järelduste aruandele, mille andmekaitseenõukogu võttis vastu jaanuaris 2023 koordineeritud järelevalveraamistiku raames³. See koordineeritud meede keskendus pilvepõhiste teenuste kasutamisele avalikus sektoris. Koordineeritud meetmes osalevad järelevalveasutused tuvastasid andmekaitseenõukogu aruandes kaheksa probleemi, eelkõige seoses pilveteenuste kasutamisega avaliku sektori asutustes, ning esitasid loetelu küsimustest, mida asjaomased sidusrühmad peaksid pilveteenuste hindamisel ja pilveteenuse osutajatega suhtlemisel arvesse võtma⁴. Kuigi enamiku nende punktide osas on IKÜMiga kehtestatud kohustuste ulatus selge nii vastutavatele töötlejatele kui ka volitatud töötlejatele, jääb teatavate IKÜMist tulenevate kohustuste täpne ulatus Taani JVA sõnul ebaselgeks⁵.

Taani JVA esitas järgmised küsimused:

4. Küsimus 1.1. Võttes arvesse IKÜM artikli 5 lõiget 2 ja artikli 24 lõiget 1, kui volitatud töötleja kaasatakse vastutava töötleja nimel töötlemisse, kas selleks, et dokumenteerida kooskõla *muu hulgas* artikli 28 lõigetega 1 ja 2 (sh järelevalveasutusele kontrollimiseks dokumentide esitamisel),
- peab vastutav töötleja kindlaks tegema kõik volitatud töötleja alamtöötlejad, nende alamtöötlejate alamtöötlejad jne kogu töötlemisahelas või üksnes volitatud töötleja poolt kaasatud alamtöötlejate esimese astme?
 - kui suures ulatuses ja üksikasjalikult peab vastutav töötleja kontrollima ja dokumenteerima järgmist:
 - töötlejate, nende alamtöötlejate jne kaitsemeetmete piisavust;
 - esialgse volitatud töötleja ja täiendavate töötlejate vaheliste lepingute sisu, et teha kindlaks, kas täiendavatele töötlejatele on kehtestatud samad kohustused vastavalt IKÜM artikli 28 lõikele 4, ja
 - kas volitatud töötlejad, nende alamtöötlejad jt vastavad vastutavale töötlejale artikli 28 lõikes 1 kehtestatud nõuetele?
5. Küsimus 1.2. Andmete edastamisel või edasisaatmisel (alam)töötlejalt teisele (alam)töötlejale kooskõlas vastutava töötleja juhistega: mil määral peab vastutav töötleja IKÜM artikli 28 lõikest 1 (koostoimes selle artikliga 44) tuleneva kohustuse raames hindama (alam)töötlejate dokumente ja suutma tõendada, et andmete edastamine (edasisaatmine) ei kahjusta isikuandmete kaitse taset?
6. Küsimus 1.3. Kas IKÜM artikli 28 lõikest 1 ja 2 tulenevate kohustuste ulatus koostoimes sama määruuse artikli 5 lõikega 2 ja artikliga 24, mille kohta on esitatud vastused küsimuses 1.1 ja küsimuses 1.2, varieerub olenevalt töötlemistegevusega seotud ohust? Kui jah, siis milline on selliste kohustuste ulatus madala ohutasega töötlemistoimingute ja suure ohuga töötlemistoimingute korral?
7. Küsimus 2. Kas leping või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohane õigusakt peab IKÜM artikli 28 lõike 3 kohaselt sisaldama artikli 28 lõike 3 punktis a sätestatud erandit „välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“ (kas samas või väga sarnases sõnastuses), et olla kooskõlas IKÜMiga?

² Aruanne, mis käsitleb 2022. aasta koordineeritud täitemeedet „Pilvepõhiste teenuste kasutamine avalikus sektoris“, 17. jaanuar 2023 (edaspidi „koordineeritud järelevalveraamistiku aruanne pilveteenuste kohta“).

³ Andmekaitseenõukogu lõi oktoobris 2020 koordineeritud järelevalveraamistiku, et lihtsustada täitmise tagamist ja koostööd järelevalveasutuste vahel. Vt andmekaitseenõukogu dokument koordineeritud järelevalveraamistiku kohta määruse (EL) 2016/679 alusel, vastu võetud 20. oktoobril 2020, versioon 1.1.

⁴ Koordineeritud järelevalveraamistiku aruanne pilveteenuste kohta, lk 10–20.

⁵ Taotlus, lk 1.

8. Küsimus 2a. Kui vastus küsimusele 2 on „ei“ ning liidu või liikmesriigi õiguse alusel sõlmitud leping või muu õigusakt laiendab IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a sätestatud erandit, hõlmates ka kolmanda riigi õigust üldiselt (nt „välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus“), siis kas see on iseenesest IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a rikkumine?
9. Küsimus 2b. Kui vastus küsimusele 2a on „ei“, siis kas sellist laiendatud erandit tuleks tõlgendada vastutava töötleja dokumenteeritud juhisenä IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a tähenduses?

1.2 IKÜM artikli 64 lõike 2 kohase arvamuse taotluse vastuvõetavus

10. IKÜM artikli 64 lõige 2 sätestab, et pädev järelevalveasutus, andmekaitsekoostöökoostöö eesistuja või komisjon võib taotleda mis tahes üldkohaldatava või rohkem kui ühes liikmesriigis mõju avaldava küsimuse puhul, et seda käsitleks arvamuse esitamiseks andmekaitsekoostöökoostöö.
11. Taani JVA esitatud esimesed küsimused on seotud vastutavate töötlejate vastutuskohustustega, mis tulenevad IKÜM artiklist 28 (küsimused 1.1, 1.2 ja 1.3), samas kui viimases on viidatud vastutava töötleja ja volitatud töötleja vahelise lepingu või õigusakti konkreetsele sisule IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a alusel (küsimus 2).
12. Andmekaitsekoostöökoostöö leiab, et need küsimused on seotud IKÜMi tõlgendamisega, eelkõige seoses vastutavate töötlejate ja nende (alam)töötlejate vahelise suhtega, ning IKÜM artikli 5 lõike 2, artiklite 24 ja 28 tõlgendamisega. Taotlus on seotud ühelt poolt vastutavate töötlejate vastutuskohustustega ja dokumentatsiooni tasemega, mida järelevalveasutused peaksid eeldama vastutavate töötlejate, kes kaasavad (alam)töötlejaid enda nimel töötlemistoiminguid teostama, ning teisalt vastutava töötleja ja volitatud töötleja vaheliste lepingute või õigusaktide sisuga. Seetõttu käsitleb see taotlus „*üldkohaldatavat küsimust*“ IKÜM artikli 64 lõike 2 tähenduses.
13. Lisaks leiab andmekaitsekoostöökoostöö, et Taani JVA taotlus on põhjendatud kooskõlas andmekaitsekoostöökoostöö kodukorra artikli 10 lõikega 3, sest Taani JVA on esitanud argumendid, mis toetavad vajadust taotluses käsitletud küsimusi järjepidevalt tõlgendada.
14. IKÜM artikli 64 lõike 3 kohaselt ei esita andmekaitsekoostöökoostöö oma arvamust, kui ta on selles küsimuses juba arvamust avaldanud⁶. Andmekaitsekoostöökoostöö ei ole veel vastanud Taani JVA taotlusest tulenevatele küsimustele. Olemasolevates andmekaitsekoostöökoostöö suunistes, eelkõige andmekaitsekoostöökoostöö suunistes 07/2020 vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta⁷ (edaspidi „andmekaitsekoostöökoostöö suunised 07/2020“) antakse samuti mõningaid juhiseid vastutava töötleja IKÜM artikli 28 kohaste vastutuskohustuste ulatuse kohta, kuid neis ei käsitleta täielikult kõiki taotluses esitatud küsimusi⁸. Näiteks ei käsitleta olemasolevates juhistes IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a kohta konkreetset Taani JVA taotluses sisalduvat küsimust, kas väljend „*välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega*“ tuleks lisada vastutava töötleja ja volitatud töötleja vahelistesse lepingutesse või õigusaktidesse.
15. Neil põhjustel leiab andmekaitsekoostöökoostöö, et Taani JVA taotlus on vastuvõetav ja sellest taotlusest tulenevaid küsimusi tuleks analüüsida IKÜM artikli 64 lõike 2 kohaselt vastu võetud arvamuses.

⁶ IKÜMi artikli 64 lõige 3 ja andmekaitsekoostöökoostöö kodukorra artikli 10 lõige 4.

⁷ Andmekaitsekoostöökoostöö suunised 07/2020 vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta isikuandmete kaitse üldmääruses, versioon 2.1, vastu võetud 7. juulil 2021.

⁸ Vt eelkõige andmekaitsekoostöökoostöö suunised 07/2020, punkt 1.1 „Volitatud töötleja valik“, lk 30, punkt 1.3.4 „Volitatud töötleja peab järgima artikli 28 lõiget 2 ja 4 osutatud tingimusi teise volitatud töötleja kaasamiseks (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt d)“, lk 37, punkt 1.6 „Alamtöötlejad“, lk 42.

2 TAOTLUSE PÕHJENDATUS.

2.1 IKÜM artikli 28 lõigete 1, 2 ja 4 tõlgendamine koostoimes artikli 5 lõikega 2 ja artikli 24 lõikega 1 (küsimused 1.1 ja 1.3)

16. Selles osas käsitletakse andmekaitseenõukogule esitatud küsimusi 1.1 ja 1.3, mis on välja toodudeespool osas „Vastuvõetavus“.
17. IKÜM artiklis 28 sätestatakse vastutava töötleja ja volitatud töötleja vaheline suhe ning kehtestatakse vastutavatele töötlejatele ja volitatud töötlejatele otsesed kohustused. Sissejuhatava tähelepanekuna tuleks märkida, et IKÜM artikli 4 lõikes 8 on „volitatud töötleja“ määratletud üldisel viisil, mis hõlmab nii vastutava töötleja poolt otse kaasatud algset volitatud töötlejat kui ka volitatud töötleja volitatud töötlejat ja nii edasi mööda töötlemisahelat.
18. Andmekaitseenõukogu rõhutab, et poolte rolli (ja selle, kas nad tegutsevad ainsate vastutavatena või kaasvastutavatena või volitatud töötlejatena) hindamine ei kuulu taotluse kohaldamisalasse. Andmekaitseenõukogu tuletab meelde, et poolte esmane ülesanne on hinnata oma tegelikku rolli sõltuvalt juhtumi faktilistest elementidest või asjaoludest⁹, ilma et see piiraks järelevalveasutuse pädevust kontrollida, kas nende hinnang vastab tõele.
19. Eespool esitatud küsimusi silmas pidades keskendutakse arvamuses üksnes IKÜM artikli 28 lõike 1 kohaste vastutava töötleja kohustuste kohaldamisalale ja ulatusele, et kontrollida, kas volitatud (alam)töötlejad annavad „piisavad tagatised“ artikli 28 lõike 2 alusel, ning vastutava töötleja seonduvatele IKÜM artikli 5 lõike 2 ja artikli 24 lõike 1 kohastele vastutuskohustustele¹⁰.
20. Lisaks märgib andmekaitseenõukogu, et eespool esitatud küsimused ei käsitle vastutava töötleja vastutust andmesubjektide ees tema nimel tehtavate töötlemistoimingute eest, näiteks seoses andmesubjektide õigusega saada hüvitist IKÜM artikli 82 alusel. Seepärast keskendutakse selles jaotises järelevalveasutustele selgituste andmisele seoses IKÜM artikli 28 lõigete 1 ja 2 tõlgendamisega koostoimes IKÜM artikli 5 lõikega 2 ja artikliga 24 seoses teatavate kohustustega, mis tulenevad volitatud töötleja(te) ja alamtöötlejate kasutamisest. Et vastata kõnealustele küsimustele, teeb andmekaitseenõukogu analüüsi, mis keskendub olukordadele, kus isikuandmeid ei edastata väljapoole EMPd. Seevastu küsimust 1.2 käsitlevas jaos allpool hinnatakse olukordi, kus töötlemisahelas toimub andmete edastamine.

2.1.1 Töötlemisahelas osalejate identifitseerimine

21. Seoses küsimusega, kas sisuliselt peaks vastutav töötleja identifitseerima töötlemisahelas kõik volitatud töötleja alamtöötlejad, nende alamtöötlejate alamtöötlejad jne või ainult volitatud töötleja kaasatud alamtöötlejate esimese astme, tuletab andmekaitseenõukogu kõigepealt meelde, et „*Kuigi*

⁹ Andmekaitseenõukogu suunised 07/2020, punkt 12.

¹⁰ See küsimus on eraldiseisev mis tahes muudest vastutava töötleja (või volitatud (alam)töötlejate) kohustustest, mille eesmärk on tagada IKÜMi järgimine, nt seaduslikkuse põhimõtte või artikli 32 või V peatüki kohaste kohustuste täitmine. Vastutav töötleja võib siiski vastutada oma vastutusalas toimuva isikuandmete töötlemise eest, mis ei ole kooskõlas selliste IKÜMi sätetega, isegi kui ta on täitnud oma (alam)töötlejate kontrollimise kohustuse kooskõlas käesolevas arvamuses kirjeldatud IKÜMi artikli 28 lõikega 1, ning käesolevas arvamuses ei käsitleta vastutava töötleja vastutust järgida muid IKÜMi sätteid peale IKÜMi artikli 24 lõike 1, artikli 28 lõike 1 ja artikli 28 lõike 2.

*[töötlemis]ahel võib olla üsna pikk, säilitab vastutav töötleja keske rolli töötlemise eesmärgi ja vahendite määramisel*¹¹.

22. Andmekaitsekoogu loeb küsimustele vastamisel mõisteid „identifitseerib“ ja „identifitseerimisteave“ viitena volitatud töötleja nimele, aadressile, kontaktisikule (nimi, ametikoht, kontaktandmed) ja töötlemise kirjeldusele (sealhulgas vastutuse selgele piiritlemisele juhul, kui on lubatud mitu alamtöötlejat)¹².
23. Seoses volitatud töötlejate valikuga peaksid vastutavad töötlejad olema suutelised tõhusalt kindlaks määrama töötlemise eesmärgid ja vahendid vastavalt IKÜM artikli 4 lõikele 7. Sellega seoses peetakse vastuvõtjate (sealhulgas volitatud töötlejate) kindlaksmääramist töötlemise „oluliseks vahendiks“, mille üle otsustab vastutav töötleja¹³.
24. Selleks on **täiendavate volitatud töötlejate** kaasamiseks algse volitatud töötleja poolt vaja IKÜM artikli 28 lõike 2 alusel vastutava töötleja eelnevat konkreetset või üldist kirjalikku luba. Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020 on selgitatud, et IKÜM artikli 28 lõikes 2 sätestatud kohustused „*rakenduvad, kui (alam)töötleja kavatses kaasata teise üksuse, lisades ahelasse uue lüli ja usaldades talle isikuandmete töötlemist nõudvad toimingud*“¹⁴.
25. Juhul kui vastutav töötleja otsustab lepingu allkirjastamise ajal teatud alamtöötlejate kaasamisega nõustuda, tuleks lepingusse või selle lisasse lisada heakskiidetud alamtöötlejate nimekiri. Seejärel tuleks nimekirja ajakohastada kooskõlas vastutava töötleja antud üldise või konkreetse loaga¹⁵.
26. Seoses alamtöötlejate kaasamisega on IKÜMis ette nähtud võimalus anda üldine või eriluba. **Erilisa korral** peaks vastutav töötleja kirjalikult täpsustama, milline alamtöötleja on volitatud ning millise konkreetse töötlemistoimingu jaoks ja ajavahemikuks¹⁶. Kui töötleja konkreetse loa taotlusele ei vastata määratud aja jooksul, tuleb see lugeda tagasilükatuks¹⁷.
27. **Üldisa korral** peaks volitatud töötleja andma vastutavale töötlejale võimaluse kinnitada alamtöötlejate nimekiri üldisa allkirjastamise ajal ning võimaluse esitada – piisava aja jooksul – vastuväiteid alamtöötlejate hilisemate muudatuste kohta¹⁸. Andmekaitsekoogu tuleb meelde, et

¹¹ Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, punkt 152.

¹² See kajastab volitatud töötlejate identifitseerimiseks nõutavat teavet, mis on sätestatud Komisjoni vastutava töötleja ja volitatud töötleja lepingu tüüptingimuste (komisjoni 4. juuni 2021. aasta rakendusotsus 2021/915) IV lisas ja Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste (komisjoni 4. juuni 2021. aasta rakendusotsus 2021/914) III lisas.

¹³ Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, punkt 40.

¹⁴ Andmekaitsekoogu suuniste 07/2020 punktis 151 on märgitud: *Andmetöötlustoiminguid teostab sageli suur hulk üksuseid ja alltöövõtuhelad muutuvad üha keerukamaks. Isikuandmete kaitse üldmäärus kehtestab konkreetseid kohustusi, mis rakenduvad, kui (alam)töötleja kavatses kaasata teise üksuse, lisades ahelasse uue lüli ja usaldades talle isikuandmete töötlemist nõudvad toimingud. Analüüs, kas teenusepakkuja tegutseb alamtöötlejana, tuleks teha kooskõlas eelkirjeldatud volitatud töötleja mõistega*.

¹⁵ Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, punkt 154.

¹⁶ Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, punktid 153 ja 155. Komisjoni vastutava töötleja ja volitatud töötleja lepingu tüüptingimuste punktis 7.7 märgitud 1. variandi kohaselt peaks vastutava töötleja poolt konkreetset volitatud alamtöötlejate loetelu olema esitatud IV lisas, mida tuleks hoida ajakohasena.

¹⁷ Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, punkt 155.

¹⁸ Vt ka andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, punkt 156: „Vastutav töötleja võib anda ka üldise loa alamtöötlejate kaasamiseks (lepingus, sh selliste alamtöötlejate loetelu lisas) (...)“. Selles kontekstis on asjakohane ka andmekaitsekoogu arvamus 14/2019 Taani JVA esitatud lepingu tüüptingimuste eelnõu kohta (IKÜMi artikli 28 lõige 8). Komisjoni vastutava töötleja ja volitatud töötleja lepingu tüüptingimuste punkti 7.7 teise võimaluse kohaselt on volitatud töötlejal vastutava töötleja üldluba alamtöötlejate kaasamiseks

algse **volitatud töötleva** ülesanne peaks olema esitada vastutavale töötlevale **ennetavalt teatavat teavet** ning „*volitatud töötleva kohustus teavitada vastutavat töötlevat kõigist alamtöötlevatega seotud muutustest tähendab, et volitatud töötleva jälgib regulaarselt selliseid vastutavat töötlevat mõjutavaid muudatusi.*“¹⁹.

28. See tähendab, et volitatud töötleva kõigi alamtöötlevate identifitseerimisteave peaks olema vastutavale töötlevale kergesti kättesaadav. Nende osalejate identifitseerimine on eriti oluline, et vastutaval töötlejal oleks võimalik kontrollida töötlemistoiminguid, mille eest ta vastutab ja mille eest teda võib IKÜMi rikkumise korral vastutusele võtta.
29. Seetõttu peaks volitatud töötleva esitama kogu teabe selle kohta, kuidas töötlemist vastutava töötleva nimel teostatakse, sealhulgas teabe alamtöötleva kohta²⁰ ja alamtöötlevale usaldatud töötlemise kirjelduse²¹.
30. Muud õiguslikud põhjused õigustavad vajadust, et vastutav töötleva peab identifitseerima kõik volitatud töötlevad ja alamtöötlevad. Töötlevaid, kellele andmeid avaldatakse või edastatakse, loetakse „vastuvõtjateks“²².
 - IKÜM artikli 13 lõike 1 punktis e ja artikli 14 lõike 1 punktis e sätestatud läbipaistvusnõuete täitmiseks peaksid vastutavad töötlevad teavitama andmesubjekte võimalikult täpselt ja konkreetselt andmete vastuvõtjatest või vastuvõtjate kategooriatest²³. „Vastuvõtjate kategooriate“ andmed peavad sisalduma ka töötlemisdokumentides (artikli 30 lõike 1 punkt d).
 - IKÜM artiklis 15 on sätestatud õigus tutvuda muu hulgas teabega vastuvõtjate või vastuvõtjate kategooriate kohta, kellele isikuandmed on avaldatud või avaldatakse²⁴. Euroopa Liidu Kohus selgitas, et see säte kohustab vastutavat töötlevat esitama

kokkulepitud loetelust ning ta teavitab vastutavat töötlevat eelnevalt kirjalikult igast kavandatavast muudatusest selles loetelus alamtöötlevate lisamise või asendamise kaudu.

¹⁹ Andmekaitsekoostöö suunised 07/2020, punkt 128 (rõhuasetus lisatud). Vt ka allmärkus 14.

²⁰ Andmekaitsekoostöö suunised 7/2020, punkt 143.

²¹ Vt näiteks Komisjoni vastutava töötleva ja volitatud töötleva lepingu tüüptingimuste IV lisa ja Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste II lisa.

²² IKÜMi artikli 4 lõige 9; artikli 29 tööühma määruse 2016/679 kohased läbipaistvust käsitlevad suunised, vastu võetud 29. novembril 2017, viimati muudetud ja vastu võetud 11. aprillil 2018, WP260 rev.01, mille on kinnitanud andmekaitsekoostöö (edaspidi „artikli 29 tööühma suunised läbipaistvuse kohta“), lk 37.

²³ Artikli 29 tööühma suunised läbipaistvuse kohta, lk 37 („*Koostöös õigluse põhimõttega peavad vastutavad töötlevad esitama andmesubjektide jaoks kõige asjakohasema teabe vastuvõtjate kohta. Tegelikult on selleks üldjuhul vastuvõtjate nimed, nii et andmesubjektid teavad täpselt, kelle valduses on nende isikuandmed. Kui vastutavad töötlevad otsustavad esitada vastuvõtjate kategooriad, peaks teave olema võimalikult konkreetne, märkides vastuvõtja liigi (st viite tema tegevusele), tööstusharu, sektori ja allsektori ning vastuvõtjate asukoha*“; andmekaitsekoostöö suunised 01/2022 andmesubjektide õiguste kohta (juurdepääsuõigus), versioon 2.1, vastu võetud 28. märtsil 2023, punkt 117 („*juba IKÜMi artiklite 13 ja 14 alusel peaks teave vastuvõtjate või vastuvõtjate kategooriate kohta olema läbipaistvuse ja õigluse põhimõtete osas võimalikult konkreetne*“); vt Euroopa Liidu Kohtu 12. jaanuari 2023. aasta otsus kohtuasjas RW vs. Österreichische Post AG, C-154/21, punkt 25; kohtujuristi ettepanek Euroopa Liidu Kohtu kohtuasjas C-154/21, punkt 36 („*erinevalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitest 13 ja 14, mis panevad vastutavale töötlevale kohustuse edastada andmesubjektile teave tema kohta käivate isikuandmete vastuvõtjate kategooriate või konkreetsete vastuvõtjate kohta, kui selliseid andmeid on kogutud andmesubjektilt või ei ole temalt saadud*“).

²⁴ IKÜMi artikli 5 lõike 1 punkt c. Andmekaitsekoostöö suunised 01/2022 (juurdepääsuõigus), punktid 116–117.

andmesubjektile vastuvõtjate tegeliku identiteedi²⁵. Väljaspool juhtumeid, kus vastutav töötleja võib andmesubjektile teatada ainult vastuvõtjate kategooriad, peaks vastutaval töötlejal olema põhimõtteliselt alati võimalik leida vastuvõtjate nimed ja anda andmesubjektidele vajalikku teavet ilma põhjendamatu viivitusega.

- IKÜM artiklis 19 on sätestatud, et vastutav töötleja teatab isikuandmete parandamisest, kustutamisest või nende töötlemise piiramisest igale vastuvõtjale, kellele isikuandmed on avaldatud, välja arvatud juhul, kui see osutub võimatuks või nõuab ebaproportsionaalseid jõupingutusi. Euroopa Liidu Kohus selgitas, et artikli 19 teine lause annab andmesubjektile sõnaselgelt õiguse saada teavet konkreetsete vastuvõtjate kohta²⁶.

31. Kuigi see ei ole neist sätetest selge, leiab andmekaitsekohtu, et IKÜM artikli 28 lõigete 1 ja 2 kohaldamisel peaks vastutavatel töötlejatel olema igal ajal hõlpsasti kättesaadav teave kõigi volitatud töötlejate, alamtöötlejate jne kohta,²⁷ et nad saaksid eespool nimetatud sätetest tulenevaid kohustusi kõige paremini täita. Teabe kättesaadavus on vajalik ka selleks, et vastutavad töötlejad saaksid koguda ja hinnata kogu vajalikku teavet IKÜMi nõuete täitmiseks, sealhulgas selleks, et nad saaksid vastata IKÜM artikli 15 kohastele juurdepääsutaotlustele põhjendamatu viivitusega ja reageerida kiiresti töötlemisahelas tekkivatele andmerikkumistele. See kehtib sõltumata töötlemisteggevusega seotud ohust.
32. Selleks peaks volitatud töötleja ennetavalt esitama²⁸ vastutavale töötlejale kogu teabe kõigi volitatud töötlejate, alamtöötlejate jne kohta, kes töötlevad vastutava töötleja nimel, ning hoidma kõigi alamtöötlejate teavet pidevalt ajakohasena. Vastutav töötleja ja volitatud töötleja võivad lepingusse lisada täiendavaid üksikasju seoses sellega, kuidas ja mis vormis peab volitatud töötleja selle teabe esitama, sest vastutav töötleja võib nõuda konkreetset vormi, et vastutaval töötlejal oleks lihtsam seda teavet kätte saada ja korraldada.

²⁵ Euroopa Liidu Kohtu 12. jaanuari 2023. aasta otsus kohtuasjas *RW vs. Österreichische Post AG*, C-154/21, punkt 51: „[...] et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et selle sättega andmesubjektile antud õigus tutvuda tema kohta käivate isikuandmetega tähendab, et juhul, kui need andmed on avalikustatud või edaspidi avalikustatakse vastuvõtjatele, on vastutav töötleja kohustatud esitama andmesubjektile konkreetsete vastuvõtjate andmed, välja arvatud juhul, kui neid vastuvõtjaid ei ole võimalik kindlaks teha või kui vastutav töötleja tõendab, et andmesubjekti taotlused teabega tutvumiseks on selgelt põhjendamatud või ülemäärased isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 12 lõike 5 tähenduses – viimati nimetatud juhtudel võib vastutav töötleja teatada andmesubjektile ainult vastuvõtjate kategooriad.“.

Kohus tunnistas, et andmesubjekt võib ka „otsustada piirduda teabe küsimisega vastuvõtjate kategooriate kohta“. Euroopa Kohtu 12. jaanuari 2023. aasta otsus kohtuasjas *RW vs. Österreichische Post AG*, C-154/21, punkt 43.

Andmekaitsekohtu suunised 01/2022 (juurdepääsuõigus), punkt 117.

²⁶ Euroopa Liidu Kohtu 12. jaanuari 2023. aasta otsus kohtuasjas *RW vs. Österreichische Post AG*, C-154/21, punkt 41.

²⁷ See teave on vajalik selleks, et vastutav töötleja saaks täita oma kohustusi ka juhul, kui alltöötlusahel katkeb, sest üks (alam)töötleja on kättesaamatu, koostööst mittehuvitatud või maksejõuetu ning ühendust tuleb võtta teise (alam)töötlejaga.

²⁸ Selleks et järgida IKÜMi artikli 28 lõiget 2, võimaldada vastutaval töötlejal otsustada alamtöötlejate kaasamise üle ning et järgida IKÜMi artikli 28 lõiget 1, et võimaldada vastutaval töötlejal kontrollida, kas (alam)töötlejatel on piisavad tagatised tehniliste ja korralduslike meetmete rakendamiseks.

2.1.2 Kõigi töötlemisahela volitatud töötlejate antavate tagatiste piisavuse kontrollimine ja dokumenteerimine vastutava töötleja poolt

33. Küsimuste 1.1.b.i, 1.1.b.iii ja 1.3 eesmärk on selgitada, mis ulatuses ja kui üksikasjalikult peaks vastutav töötleja kontrollima ja dokumenteerima kõigi töötlemisahela volitatud töötlejate pakutavate kaitsemeetmete piisavust ning mil määral erinevad IKÜM artikli 5 lõikega 2 ja artikliga 24 koostoimes tõlgendatud IKÜM artikli 28 lõigete 1 ja 2 kohased kohustused tulenevalt töötlemistegevusega seotud ohust. Seoses nende küsimustega rõhutab andmekaitseõukogu järgmisi elemente.
34. IKÜM artikli 5 lõikes 2 on sätestatud vastutuse põhimõte, mis teeb vastutava töötleja vastutavaks IKÜM artikli 5 lõikes 1 sätestatud andmekaitsepõhimõtete järgimise ja selle järgimise tõendamise eest. IKÜM artikli 5 lõiget 2 kohaldatakse kõigile IKÜM artikli 5 lõikes 1 loetletud üldpõhimõtetele.
35. IKÜM artikli 24 lõige 1 sisaldab vastutava töötleja kohustust tõendada, et töötlemine toimub kooskõlas IKÜMiga, kuid arendab edasi üht kohustust, mille suhtes kohaldatakse vastutuse põhimõtet: „asjakohaste tehniliste ja korralduslike meetmete rakendamine“²⁹. IKÜM artikli 24 lõikes 1 viidatakse ohu mõistele³⁰ kui rakendamise seisukohast olulisele kriteeriumile, mida vastutav töötleja peab selliste meetmete asjakohasuse hindamisel arvesse võtma³¹. IKÜM artikli 24 lõikes 1 lisatakse ka, et neid meetmeid tuleb vajaduse korral läbi vaadata ja ajakohastada.
36. Nagu Euroopa Liidu Kohus märkis, *„kehtestavad isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõige 2 ja artikkel 24 isikuandmete vastutavatele töötlejatele üldised vastutuse ja vastavuse kohustused. Eelkõige nõuavad need sätted vastutavalt töötlejalt asjakohaste meetmete võtmist, et vältida*

²⁹ 25. jaanuari 2024. aasta otsus kohtuasjas *BL vs. MediaMarktSaturn Hagen-Iserlohn GmbH*, C-687/21, ECLI:EU:C:2024:72, punkt 36: „Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 24 on ette nähtud isikuandmete vastutava töötleja üldine kohustus rakendada asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada isikuandmete töötlemise vastavus sellele määrusele ja suuta seda tõendada“.

³⁰ IKÜMi põhjenduses 75 on toodud mõned ohtude näited: „töötlemine võib põhjustada diskrimineerimist, identiteedivargust või -pettust, rahalist kahju, maine kahjustamist, ametisaladusega kaitstud isikuandmete konfidentsiaalsuse kadu, pseudonümiseerimise loata tühistamist või mõnda muud tõsist majanduslikku või sotsiaalset kahju“; põhjenduses 76 on sätestatud: „Andmesubjekti õigustele ja vabadustele tekkiva ohu tõenäosus ja tõsidus tuleks teha kindlaks lähtudes andmetöötluse laadist, ulatusest, kontekstist ja eesmärkidest. Ohtu tuleks hinnata objektiivse hindamise põhjal, millega tehakse kindlaks, kas andmetöötlustoimingutega kaasneb oht või suur oht“. Nagu Euroopa Liidu Kohus on kokku võtnud: „Samuti on selle määruse põhjenduses 76 märgitud, et ohu tõenäosus ja tõsidus sõltuvad andmetöötluse eripärast ja seda ohtu tuleks objektiivselt hinnata.“ (Euroopa Liidu Kohtu 14. detsembri 2023. aasta otsus kohtuasjas *Natsionalna agentsia za prihodite*, C-340/21, EU:C:2023:986, punkt 36).

³¹ Nagu Euroopa Liidu Kohus märkis: „Selleks on artikli 24 lõikes 1 loetletud teatavad kriteeriumid, mida tuleb selliste meetmete asjakohasuse hindamisel arvesse võtta, nimelt töötlemise laad, ulatus, kontekst ja eesmärgid ning füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi ähvardavad erineva tõenäosuse ja suurusega ohud“, 14. detsembri 2023. aasta otsus kohtuasjas *Natsionalna agentsia za prihodite*, C-340/21, EU:C:2023:986, punkt 25. Samas otsuses täpsustas Euroopa Liidu Kohus, et „Meetmete asjakohasust tuleb hinnata konkreetselt, kontrollides, kas vastutav töötleja on neid meetmeid rakendanud, võttes arvesse nimetatud artiklites osutatud erinevaid kriteeriume ja asjaomase töötlemisega konkreetselt seotud andmekaitsevajadusi ning vastutava töötlejaga kaasnevaid ohte.“, punkt 30; seda meenutati ka 25. jaanuari 2024. aasta otsuses kohtuasjas *BL vs. MediaMarktSaturn Hagen-Iserlohn GmbH*, C-687/21, ECLI:EU:C:2024:72, punkt 38: „Seega nähtub isikuandmete kaitse üldmääruse artiklite 24 ja 32 sõnastusest, et vastutava töötleja rakendatavate meetmete sobivust tuleb hinnata konkreetselt, võttes arvesse nendes artiklites osutatud erinevaid kriteeriume ja asjaomase andmete töötlemisega konkreetselt seotud andmekaitsevajadusi ning sellest töötlemisest tulenevaid ohte, eriti kuna vastutav töötleja peab suutma tõendada, et võetud meetmed on selle määrusega kooskõlas – sellest võimalusest jääks ta ilma, kui aktsepteeritaks ümberlükkamatut eeldust“. Tuleb märkida, et Euroopa Liidu Kohtu analüüs seondub ka IKÜMi artikliga 32.

isikuandmete kaitse üldmääruses andmekaitse tagamiseks ette nähtud reeglite võimalikku rikkumist³².

37. Vastutuse põhimõte on suunatud vastutavale töötajale, sealhulgas juhul, kui vastutav töötaja on volitanud volitatud töötajaid või alamtöötajaid enda nimel isikuandmeid töötleva.
38. IKÜM artikli 28 lõike 1 kohaselt tohib vastutav töötaja, kes kaasab enda nimel isikuandmete töötlemisse volitatud töötaja, kasutada ainult sellist volitatud töötajat, kes suudab anda „piisava tagatise, et rakendatakse asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid sellisel viisil, et töötlemine vastaks käesoleva määruse nõuetele“ ja „tagab andmesubjekti õiguste kaitse“³³. Nagu on märgitud andmekaitse nõukogu suunistes 07/2020, kajastub vastutuse põhimõte ka IKÜM artiklis 28³⁴.
39. Sellega seoses rõhutab andmekaitse nõukogu, et IKÜM artikli 24 lõike 1 ja artikli 28 lõike 1 järgimise hindamise eesmärgil peaksid järelevalveasutused arvestama, et **volitatud töötajate kaasamine ei tohiks vähendada andmesubjektide õiguste kaitse taset** võrreldes olukorraga, kus vastutav töötaja töötleb andmeid otse. See viitab algse volitatud töötaja osalemisele, kuid ka täiendavate volitatud töötajate, näiteks alamtöötajate ja alam(alam)töötajate osalemisele töötlemisahelas. IKÜM artikli 24 lõiget 1 ja artikli 28 lõiget 1 tuleks tõlgendada nii, et vastutav töötaja peab tagama, et töötlemisahel koosneb ainult sellistest volitatud töötajatest, alamtöötajatest, alam(alam)töötajatest (jne), kes annavad „piisavad tagatised asjakohaste tehniliste ja korralduslike meetmete rakendamiseks“. Lisaks peaks vastutav töötaja suutma tõendada, et on võtnud tõsiselt arvesse kõiki IKÜMis esitatud elemente³⁵. Need kaalutlused kehtivad isegi siis, kui töötlemisahel võib olla pikk ja keeruline, sest töötlemistoimingute eri etappides on kaasatud erinevaid töötajaid, alamtöötajaid jne. Vastutav töötaja peaks rakendama oma volitatud töötajate valimisel ja nende üle järelevalve teostamisel nõuetekohast hoolsust.
40. Seoses **algse volitatud töötaja** valikuga peaks vastutav töötaja igal üksikjuhul eraldi kontrollima esitatud tagatiste piisavust, võttes arvesse töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärgi ning ohte füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele, võttes aluseks volitatud töötajale usaldatud töötlemise liigi³⁶. IKÜM artikli 28 lõike 5 kohaselt võib piisavate tagatiste tõendamiseks kasutada IKÜM artikli 40 kohase heakskiidetud käitumisjuhendi või IKÜM artikli 42 kohasele heakskiidetud sertifitseerimismehhanismi järgimist volitatud töötaja poolt.
41. Nagu andmekaitse nõukogu eelnevalt mainis, peaks vastutav töötaja võtma arvesse mitmeid elemente, kui ta kontrollib töötajate esitatud tagatise³⁷, ning sageli on vaja vahetada asjakohaseid dokumente³⁸. Igal juhul, „[...] volitatud töötaja antud tagatised on need, mida volitatud töötaja suudab vastutavale töötajale rahuldaval viisil tõestada, sest need on ainsad, mida vastutav töötaja saab tema kohustuste täitmise hindamisel tõhusalt arvesse võtta“.³⁹ Ei IKÜM artikli 28 lõige 1 ega

³² 27. oktoobri 2022. aasta otsus kohtuasjas *Proximus NV vs. Gegevensbeschermingsautoriteit*, C-129/21, ECLI:EU:C:2022:833, punkt 81. Vt ka andmekaitse nõukogu suunist 07/2020, punkt 9.

³³ Andmekaitse nõukogu suunist 07/2020, punkt 94.

³⁴ Andmekaitse nõukogu suunist 07/2020, punkt 8.

³⁵ Andmekaitse nõukogu suunist 07/2020, punkt 94.

³⁶ Andmekaitse nõukogu suunist 07/2020, punkt 96.

³⁷ Andmekaitse nõukogu suunist 07/2020, punktid 97–98 (milles viidatakse volitatud töötaja ekspertteadmistele, usaldusväärsusele ja ressurssidele, samuti volitatud töötaja mainele turul ning heakskiidetud käitumisjuhendi või sertifitseerimismehhanismi järgimisele).

³⁸ Andmekaitse nõukogu suunist 07/2020, punkt 95 (kus on mainitud mõned näited: privaatsuspoliitika, teenusetingimused, töötlemistoimingute register, dokumentatsiooni haldamise poliitika, infoturbepoliitika, andmeedastuste välisauditite aruanded, tunnustatud rahvusvahelised sertifikaadid, näiteks ISO 27000 seeria).

³⁹ Andmekaitse nõukogu suunist 07/2020, punkt 95.

varasemad andmekaitseenõukogu dokumendid ei sisalda ammendavat loetelu dokumentidest ega toimingutest, mida volitatud töötleja peaks esitama või mille abil ta peaks tõendama, sest see sõltub suuresti töötlemise konkreetsetest asjaoludest⁴⁰. Näiteks võib vastutav töötleja valida, kas koostada küsimustik, et koguda oma volitatud töötlejalt teavet asjakohaste tagatiste kontrollimiseks, küsida asjakohaseid dokumente, tugineda avalikult kättesaadavale teabele ja/või usaldusväärsete kolmandate isikute sertifikaatidele või auditaruannetele ja/või viia läbi kohapealsed auditeid.

42. Andmekaitseenõukogu on juba täpsustanud, et IKÜM artikli 28 lõikes 1 sisalduv kohustus kasutada ainult piisavaid tagatise andvaid volitatud töötlejaid on pidev kohustus ning vastutav töötleja peaks sobivate ajavahemike järel kontrollima volitatud töötleja tagatise⁴¹.
43. Arvestades Taani JVA taotluses tõstatatud küsimust 1.3 seoses töötlemisega seotud ohuga, rõhutab andmekaitseenõukogu, et ohu mõiste mängib olulist rolli mitmetes IKÜMi sätetes, eelkõige selle IV peatükiga seotud sätetes⁴².
44. Oluline on rõhutada, et IKÜM artikli 24 lõikes 1 ja põhjenduses 74 sisalduvat viidet „ohule“ ei tohiks tõlgendada nii, et vastutav töötleja võib jätta täitmata või kõrvale kalduda oma kohustustest, mis tulenevad IKÜMist, üksnes seetõttu, et ta peab ohtu andmesubjektide õigustele ja vabadustele „väikeseks“. Kohustus rakendada „asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid“, et tagada IKÜMi järgimine kooskõlas IKÜM artikli 24 lõikega 1, kehtib alati, kuid selle tulemuse saavutamiseks vajalikud meetmed võivad sõltuvalt ohust erineda⁴³.
45. Kuigi IKÜM artikli 28 lõikes 1 ei viidata konkreetsetelt „ohule“, tähendab see vajadust kaaluda andmesubjektide õigustele ja vabadustele avalduva ohu taset. Artikli 28 lõikes 1 sätestatud nõuet kasutada ainult selliseid volitatud töötlejaid, kes annavad „piisavad tagatised“ „asjakohaste tehniliste ja korralduslike meetmete“ rakendamiseks, tuleks tõlgendada nii, et see tähendab vajadust kaaluda, kas volitatud töötleja annab piisavad tagatised selliste meetmete rakendamiseks, võttes arvesse töötlemise ohte, sest näiteks rakendatavate turvameetmete tase sõltub ka ohtudest.
46. Töötlemistoiminguga seotud ohul on oluline roll tehniliste ja korralduslike meetmete asjakohasuse kindlaksmääramisel koos muude IKÜM artikli 24 lõikes 1 osutatud kriteeriumidega⁴⁴. Sõltuvalt töötlemistoiminguga seotud ohtasemest (nt kui töödeldakse eriliiki isikuandmeid) võib vastutav töötleja kehtestada rangemad või ulatuslikumad tehnilised ja korralduslikud meetmed. Seetõttu peaks iga volitatud töötleja andma piisavad tagatised vastutava töötleja määratletud „asjakohaste“ meetmete tõhusaks rakendamiseks.

⁴⁰ Andmekaitseenõukogu suunised 07/2020, punkt 96. („Vastutava töötleja hinnang selle kohta, kas tagatised on piisavad, on ohuanalüüsi vorm, mis sõltub suuresti volitatud töötlejale usaldatud töötlemise liigist, ja see tuleb teha iga üksikjuhul eraldi, võttes arvesse töötlemise olemust, ulatust, konteksti ja eesmäärke, samuti füüsiliste isikute õiguste ja vabadustega seotud ohte. Seetõttu ei saa Euroopa Andmekaitseenõukogu esitada ammendavat loetelu dokumentidest või toimingutest, mida volitatud töötleja peab iga stsenaariumi korral näitama või demonstreerima, sest see sõltub suuresti töötlemise konkreetsetest asjaoludest“).

⁴¹ Andmekaitseenõukogu suunised 07/2020, punkt 99: „, sealhulgas vajaduse korral auditite ja kontrollide abil“.

⁴² Mõistet „oht“ kasutatakse IKÜMi artiklites 24, 25, 27, 30, 32, 33, 34, 35, 36 ja 39.

⁴³ Euroopa Liidu Kohus, 14. detsembri 2023. aasta otsus kohtuasjas *Natsionalna agentsia za prihodite*, C-340/21, EU:C:2023:986, punkt 35: „[...] on isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 74 rõhutatud, kui oluline on, et vastutav töötleja võtaks asjakohaseid ja tõhusaid meetmeid ning et ta oleks võimeline tõendama töötlemise toimingute kooskõla selle määrusega, sealhulgas meetmete tõhusust, mille puhul tuleks arvesse võtta kriteeriume, mis on seotud töötlemise laadi ja sellega kaasneva ohuga, nagu on ka sätestatud artiklites 24 ja 32“.

⁴⁴ Artikli 24 lõikes 1 viidatakse töötlemise laadile, ulatusele, konteksti ja eesmärkidele, samuti füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi ohustavatele erineva tõenäosuse ja suurusega ohtudele.

47. Andmekaitseenõukogu leiab, et vastutava töötleja **kohustust** kontrollida, kas (alam)töötlejad esitavad piisavad tagatised vastutava töötleja kindlaksmääratud meetmete rakendamiseks, tuleks kohaldada olenemata andmesubjektide õigustele ja vabadustele avalduvast ohust.
48. Sellise kontrollimise **ulatus** sõltub praktikas siiski nende korralduslike ja tehniliste meetmete olemusest, mille vastutav töötleja määrab kindlaks muu hulgas töötlemisega kaasneva ohu alusel. Näiteks kui töötlemistoimingutega kaasneb väiksem oht andmesubjektide õigustele ja vabadustele, on vastavad asjakohased meetmed vähem ranged. Seetõttu võib vastutava töötleja kontrolli ulatus praktikas olla vähem ulatuslik. Seevastu asjaomases töötlemisest tulenevate suuremate ohtude korral võib vastutava töötleja kontrolli tase olla kogu töötlemisahelas esitatud piisavate tagatiste kontrollimise seisukohast rangem, arvestades, et rakendatavad asjakohased meetmed on ulatuslikumad ja rangemad, et vähendada ohte andmesubjektide jaoks.
49. Sellega seoses võib vastutav töötleja olenevalt töötlemistoiminguga kaasneva ohu tasemest suurendada oma kontrolli taset, kontrollides alltöötlemislepinguid ise ja/või nõudes esialgselt volitatud töötlejalt täiendavat kontrolli ja dokumentatsiooni.
50. Vastutuse põhimõtte kohaselt peab vastutav töötleja nõuetekohaselt dokumenteerima kõik meetmed, mida peetakse IKÜMi järgimiseks vajalikuks, sh töötlemisega kaasneva ohu alusel⁴⁵. Sellist kohustust hõlbustavad ühelt poolt volitatud töötlejatele seatud **abi- ja auditeerimiskohustused** ning teiselt poolt **teave, mille algne volitatud töötleja esitab vastutavale töötlejale** enne täiendavate volitatud töötlejate kaasamist.
51. Esiteks märgib andmekaitseenõukogu, et volitatud töötlejad on kohustatud abistama vastutavat töötlejat teatud IKÜMi nõuete täitmisel (artikli 28 lõike 3 punktide e ja f alusel)⁴⁶. Üldisemalt on volitatud töötleja kohustatud tegema vastutavale töötlejale kättesaadavaks kogu teabe, mis on vajalik, et tõendada vastavust artiklile 28 (artikli 28 lõike 3 punkt h)⁴⁷. Vastutavat töötlejat tuleks täielikult teavitada isikuandmete töötlemise üksikasjadest, mis on olulised IKÜM artiklis 28 sätestatud kohustuste täitmise tõendamiseks, ning volitatud töötleja peaks esitama kogu teabe selle kohta, kuidas töötlemistoimingut vastutava töötleja nimel teostatakse⁴⁸. Lepingus tuleks täpsustada, kui tihti ja kuidas see teabevahetus peaks toimuma⁴⁹.
52. Seetõttu võib vastutav töötleja tugineda volitatud töötleja esitatud teabele vastavalt IKÜM artikli 28 lõike 3 punktile h, et täita võetud meetmete dokumenteerimise kohustust, tingimusel et volitatud töötleja esitatud teave tõepoolest tõendab nõuetele vastavust. Kuna volitatud töötlejal on head

⁴⁵ Vastutava töötleja tõendamiskohustuse kohta vt Euroopa Liidu Kohtu 14. detsembri 2023. aasta otsus kohtuasjas *Natsionalna agentsia za prihodite*, C-340/21, EU:C:2023:986, punkt 52: „Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 2, artikli 24 lõike 1 ja artikli 32 lõike 1 sõnastusest nähtub ühemõtteliselt, et vastutaval töötlejal lasub kohustus tõendada, et isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti f ja artikli 32 tähenduses“; vt ka Euroopa Liidu Kohtu 25. jaanuari 2024. aasta otsus kohtuasjas *BL vs. MediaMarktSaturn Hagen-Iserlohn GmbH*, C-687/21, ECLI:EU:C:2024:72, punkt 42: „Sellega seoses tuleb rõhutada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitest 5, 24 ja 32, arvestades selle määruse põhjendust 74, tuleneb, et selle määruse artikli 82 alusel esitatud kahju hüvitamise hagi korral lasub vastutaval töötlejal kohustus tõendada, et isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti f ja artikli 32 tähenduses. Selline tõendamiskoormise jaotus mitte ainult ei ajenda nende andmete vastutavaid töötlejaid võtma isikuandmete kaitse üldmääruses ette nähtud turvameetmeid, vaid tagab ka selle määruse artiklis 82 ette nähtud õiguse hüvitisele soovitava toime ning järgib liidu seadusandja kavatsusi, mida on mainitud selle määruse põhjenduses 11“.

⁴⁶ Vt andmekaitseenõukogu suunised 07/2020, punktid 130–138.

⁴⁷ Vt andmekaitseenõukogu suunised 07/2020, punktid 143–145.

⁴⁸ Andmekaitseenõukogu suunised 07/2020, punkt 143.

⁴⁹ Andmekaitseenõukogu suunised 07/2020, punkt 143.

võimalused saada teavet tema ja alamtöötajate teostatava töötlemise üksikasjade kohta, peaks ta tegema vastutavale töötlejale kogu asjakohase teabe ennetavalt kättesaadavaks⁵⁰.

53. Eelõeldu kehtib ka alamtöötlejate kohta. Volitatud töötlejad peavad abistamiskohustused töötlemisahelas edasi andma (IKÜM artikli 28 lõige 4).
54. Teiseks on **alamtöötlejate kaasamine**, nagu eespool mainitud, võimalik ainult vastutava töötleja eelneva kirjaliku loaga, mis võib olla konkreetne või üldine. Kui vastutav töötleja otsustab anda üldloa, „*tuleks seda täiendada kriteeriumidega volitatud töötleja valiku suunamiseks (näiteks tagatised tehniliste ja korralduslike meetmete, ekspertteadmiste, usaldusväärsuse ja ressursside kujul)*”⁵¹.
55. Nagu selgitas andmekaitsekohtu, „[...] selleks et teha hinnang ja otsustada, kas lubada alltöövõttu, peab volitatud töötleja esitama vastutavale töötlejale loetelu alamtöötlejatest, keda kavatseb kaasata (sh igapäevase koostöö kohta: asukohad, tegevus, millega nad tegelevad, ja tõendid rakendatud kaitsemeetmete kohta)“⁵². Seda teavet on vaja selleks, et vastutav töötleja saaks järgida IKÜM artiklis 24 sätestatud vastutuse põhimõtet ja artikli 28 lõike 1, artikli 32 ja V peatüki sätteid⁵³. Seoses isikuandmete edastamisega väljapoole EMPd viitab andmekaitsekohtu allpool esitatud vastusele Taani JVA küsimusele 1.2.
56. Nagu andmekaitsekohtu meelde tuleb, peaks algne volitatud töötleja tagama, et ta pakub välja piisavaid tagatisi andvad alamtöötlejad⁵⁴. Vajadus, et algne volitatud töötleja esitaks eespool nimetatud teavet, näitab, et **volitatud töötlejal on oma roll alamtöötlejate valikul ja nende antavate tagatiste kontrollimisel ning ta peaks andma vastutavale töötlejale piisavalt teavet**. Olenemata vastutava töötleja osutatud kriteeriumidest teenuseosutajate valimiseks jääb volitatud töötleja vastutava töötleja ees täielikult vastutama alamtöötlejate kohustuste täitmise eest (IKÜM artikli 28 lõige 4).
57. Sellega seoses, isegi kui IKÜM artikli 28 lõike 4 kohaselt on alamtöötlejat kaasava volitatud töötleja otsene kohustus tagada, et sellele teisele volitatud töötlejale kehtivad samad andmekaitsekohustused, mis on sätestatud vastutava töötleja ja volitatud töötleja vahelises algses lepingus, ei vabasta see vastutavat töötlejat vastutusest tagada vastavus GDPR artikli 28 lõike 1 ja artikli 24 lõike 1 nõuetele ning olla suuteline seda vastavust tõendada.
58. **Lõpliku otsus, kas kasutada konkreetset alam(alam)töötlejat, ja sellega seotud vastutus, sealhulgas (alam)töötleja esitatud tagatiste piisavuse kontrollimine, jääb vastutavale töötlejale**. Nagu eespool öeldud, peab üld- või eriloo korral vastutav töötleja alati otsustama, kas ta kiidab selle alamtöötleja kaasamise heaks või esitab vastuväiteid.
59. IKÜM artikli 24 lõikele 1 ja artikli 28 lõikele 1 vastavuse hindamisel peaksid järelevalveasutused hindama, kas vastutav töötleja suudab tõendada, et tema alamtöötlejate antud tagatiste piisavust on

⁵⁰ Andmekaitseinspektsiooni suunist 07/2020, punkt 143, milles viidatakse artikli 28 lõike 3 punktile h: „Näiteks võidakse vastutava töötlejaga jagada volitatud töötleva andmetööstustoimingute asjakohaseid osi. Volitatud töötleva peaks andma kogu teabe selle kohta, kuidas töötlemist vastutava töötleva nimel teostatakse. Selline teave peaks sisaldama teavet kasutatavate süsteemide toimimise, turvameetmete, andmete säilitamise nõuete täitmise, andmete asukoha ja andmete edastamise ning selle kohta, kellel on andmetele juurdepääs ja kes on andmete vastuvõtjad, kasutatud alamtöötlevad jne“. Vastutava töötleva võimalust viia läbi audit on samuti täpsustatud punktis 144: „Sellise auditi eesmärk on tagada, et vastutaval töötlejal on kogu teave tema nimel tehtud töötlemistoimingute ja volitatud töötleva tagatiste kohta.“

⁵¹ Andmekaitsenõukogu suunised 07/2020, punkt 156.

⁵² Andmekaitsenõukogu suunised 07/2020, punkt 152.

⁵³ Andmekaitse nõukogu suunised 07/2020, allmärkus 69.

⁵⁴ Andmekaitsenõukogu suunised 07/2020, punkt 159.

kontrollitud vastutavat töötajat rahuldaval viisil. See tähendab, et vastutav töötaja võib otsustada tugineda oma volitatud töötajalt saadud teabele ja vajaduse korral selle põhjal tegutseda. Näiteks kui vastutava töötaja saadud teave tundub ebatäielik või ebatäpne või tekitab küsimusi või kui see on juhtumi asjaolusid, sealhulgas töötlemisega seotud ohtu arvestades asjakohane, peaks vastutav töötaja küsima lisateavet ja/või kontrollima teavet ning vajaduse korral seda täiendama/parandama.

60. Konkreetsemalt peaks vastutav töötaja andmete töötlemise korral, mis kujutab endast suurt ohtu andmesubjektide õigustele ja vabadustele, suurendama oma kontrolli taset, kontrollides töötlemisahela erinevate volitatud töötajate antud tagatiste kohta esitatud teavet.

2.1.3 Algse töötaja ja täiendavate töötajate vahelise lepingu kontrollimine.

61. Taani JVA küsib sisuliselt, kas ja mil määral on vastutaval töötajal kohustus kontrollida ja dokumenteerida, et alltöötlemislepingutega seatakse täiendavatele volitatud töötajatele samad kohustused.
62. Artikli 28 lõige 4⁵⁵ kehtestab vastutavatele töötajatele sellega seoses otsese kohustuse. Lisaks nõutakse artikli 28 lõike 3 punktis d, et vastutav töötaja ja volitatud töötaja „sätestaksid“ oma lepingus volitatud töötaja kohustuse täita artikli 28 lõikes 4 osutatud tingimusi, muutes selle nõude volitatud töötajale seatud lepinguliseks kohustuseks. Teisisõnu, **algne volitatud töötaja on õiguslikult ja lepinguliselt kohustatud täiendavate volitatud töötajatega sõlmitavates alltöötlemislepingutes edasi andma samad andmekaitsekohustused.**
63. Samamoodi on täiendavad volitatud töötajad kohustatud (algse volitatud töötaja poolt) lepinguliselt kehtestama samad andmekaitsekohustused oma volitatud töötajatele ja nii edasi mööda töötlemisahelat⁵⁶. Alltöötlemisleping ei pea olema oma sõnastuses identne algse volitatud töötajaga sõlmitud andmetöötluslepinguga⁵⁷.
64. Andmekaitsekoostöö tuleb meelde, et kui alamtöötaja ei täida oma kohustusi, lasub lõplik vastutus selle teise alamtöötaja kohustuste täitmise eest vastutavale töötajale. Algne volitatud töötaja jääb siiski vastutavaks vastutava töötaja ees, et võimaldada vastutaval töötajal esitada lepinguline nõue oma algse volitatud töötaja vastu, kui selline volitatud töötaja ei anna alltöötlemislepingutes samu andmekaitsekohustusi edasi.

⁵⁵ IKÜMi artikli 60 lõige 4. „Kui volitatud töötaja kaasab vastutava töötaja nimel konkreetsete isikuandmete töötlemise toimingute tegemiseks teise volitatud töötaja, nähakse lepingus või muus liidu või liikmesriigi õiguse kohases õigusaktis asjaomase teise volitatud töötaja suhtes ette samad andmekaitsekohustused, mis on sätestatud lõikes 3 osutatud vastutava töötaja ja volitatud töötaja vahelises lepingus või muus õigusaktis; eelkõige annab see piisava tagatise, et rakendatakse asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid sellisel viisil, et töötlemine vastaks käesoleva määruse nõuetele.“

⁵⁶ Euroopa Andmekaitsekoostöö – Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamuses 2/2021, mis käsitleb Euroopa Komisjoni rakendusotsust kolmandatesse riikidesse isikuandmete edastamise lepingu tüüpitingimuste kohta, rõhutasid Euroopa Andmekaitsekoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et IKÜMi artikli 28 lõike 4 nõuet peavad kahe volitatud töötaja vahelise suhte pooled arvesse võtma (punkt 66).

⁵⁷ Andmekaitsekoostöö suunised 07/2020, punkt 160: „Samade“ kohustuste kehtestamist tuleks tõlgendada pigem funktsionaalselt kui ametlikult: leping ei pea sisaldama täpselt samu sõnu, mida kasutatakse vastutava töötaja ja volitatud töötaja vahel sõlmitud lepingus, kuid peaks tagama, et kohustused on sisuliselt samad“. Samuti märgib andmekaitsekoostöö, et kui kaks volitatud töötajat tuginevad EÜ rahvusvahelise edastamise tüüpitingimuste kolmanda moodulile (volitatud töötajalt volitatud töötajale), esitab algne volitatud töötaja täiendava tagatise. Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüpitingimuste punkti 8.1 alapunkti d kohaselt kinnitab andmeeksportija (algne volitatud töötaja), et ta on kehtestanud andmeimportijale (alamtöötajale) samad andmekaitsekohustused, mis on sätestatud vastutava töötaja ja andmeeksportija vahelises lepingus või muus liidu või liikmesriigi õiguse kohases õigusaktis.

65. Volitatud töötledajad on kohustatud tegema vastutavale töötledajale kättesaadavaks kogu teabe, mis on vajalik, et tõendada vastavust IKÜM artikli 28 lõike 3 punktile h. Seetõttu peab algne volitatud töötledaja vastutava töötledaja taotlusel esitama algse volitatud töötledaja ja täiendavate volitatud töötledajate vahelised alltöötlemislepingud.
66. Sellega seoses annavad Komisjoni vastutava töötledaja ja volitatud töötledaja lepingu tüüptingimused⁵⁸ ja Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimused⁵⁹ vastutavale töötledajale võimaluse taotleda algse volitatud töötledaja ja täiendavate volitatud töötledajate vahelise alltöötlemislepingu koopia. See võimalus on ette nähtud ka kolmes vastutava töötledaja ja volitatud töötledaja lepingu tüüptingimustes, mille on vastu võtnud järelevalveasutused⁶⁰. See võimalus väljendab vastutava töötledaja auditeerimisõigust IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti h alusel. Vastutava töötledaja nõudmisel peaks volitatud töötledaja esitama sellise koopia.
67. Andmekaitse nõukogu märgib siiski, et lepingu tüüptingimused ei reguleeri seda, kas vastutav töötledaja peab sellist koopia taotleda, et järgida IKÜM artikli 28 lõiget 1.
68. Seega ei saa asjaolu, kas vastutav töötledaja otsustab sellist koopia taotleda või mitte, kindlaks määrata vastutava töötledaja vastutust. Volitatud töötledajal on igal juhul samuti õiguslikud ja lepingulised kohustused, mis kohustavad teda kehtestama samad andmekaitsekohustused nagu algses lepingus.
69. Sellest hoolimata ei ole **vastutav töötledaja kohustatud süstemaatiliselt küsima alltöötlemislepinguid, et kontrollida, kas algses lepingus sätestatud andmekaitsekohustused on töötlemisahelas edasi antud**. Vastutav töötledaja peaks iga juhtumi korral eraldi hindama, kas selliste lepingute koopia taotlemine või nende läbivaatamine mis tahes ajal on vajalik, et ta saaks vastutuse põhimõtet arvestades tõendada nõuetele vastavust. Seoses artikli 28 lõike 3 punkti h kohase auditeerimisõiguse kasutamisega peaks vastutaval töötledajal olema kehtestatud protsess auditikampaaniate läbiviimiseks, et kontrollida valimikontrolli abil, kas tema alamtöötledajatega sõlmitud lepingud sisaldavad vajalikke andmekaitsekohustusi.
70. Seega sõltub vajadus taotleda alltöötlemislepingu koopia juhtumi asjaoludest. Näiteks, kui esineb kahtlus, kas volitatud töötledaja või alamtöötledaja täidab artikli 28 lõigete 1 ja 4 nõudeid, või

⁵⁸ Komisjoni vastutava töötledaja ja volitatud töötledaja lepingu tüüptingimuste artikli 7 lõike 7 punktis c (alamtöötledajaid käsitlev 7. jaotis) on sätestatud: „Vastutava töötledaja taotlusel esitab volitatud töötledaja sellise alamtöötledaja kokkuleppe koopia ja kõik selle hilisemad muudatused vastutavale töötledajale. Kui see on vajalik ärisaladuse või muu konfidentsiaalse teabe, sealhulgas isikuandmete kaitsmiseks, võib volitatud töötledaja lepingu teksti enne koopia jagamist muuta“. Komisjoni 4. juuni 2021. aasta rakendusotsus 2021/915 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artikli 28 lõike 7 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725 artikli 29 lõike 7 kohaste vastutavate töötledajate ja volitatud töötledajate vaheliste lepingute tüüptingimuste kohta (edaspidi „vastutava töötledaja ja volitatud töötledaja lepingu tüüptingimused“).

⁵⁹ Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste punkti 9 alapunkti c teises moodulis (vastutavalt töötledajalt volitatud töötledajale) on sätestatud: „Andmeimportija esitab andmeeksportija taotlusel alamtöötledaja lepingu koopia ja selle hilisemate muudatuste koopia andmeeksportijale. Kui see on vajalik ärisaladuse või muu konfidentsiaalse teabe, sealhulgas isikuandmete kaitsmiseks, võib andmeimportija lepingu teksti enne koopia jagamist muuta“. Lisaks on kolmandas moodulis (volitatud töötledajalt volitatud töötledajale) sätestatud, et „andmeimportija esitab andmeeksportija või vastutava töötledaja taotlusel sellise alamtöötledaja lepingu ja kõigi hilisemate muudatuste koopia. Kui see on vajalik ärisaladuse või muu konfidentsiaalse teabe, sealhulgas isikuandmete kaitsmiseks, võib andmeimportija lepingu teksti enne koopia jagamist muuta“. Komisjoni 4. juuni 2021. aasta rakendusotsus (EL) 2021/914 kolmandatesse riikidesse isikuandmete edastamise lepingu tüüptingimuste kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2016/679 (edaspidi „Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimused“).

⁶⁰ Taani JVA lepingu tüüptingimused IKÜMi artikli 28 järgimiseks, eelkõige punkt 7.5; Leedu JVA lepingu tüüptingimused IKÜMi artikli 28 järgimiseks, eelkõige punkt 18; Sloveenia JVA lepingu tüüptingimused IKÜMi artikli 28 järgimiseks, eelkõige punkt 6.5.

järelevalveasutuse taotlusel, peaks vastutav töötaja taotlema lepingu läbivaatamist (nt kui volitatud töötajat mõjutab andmetega seotud rikkumine või kui on kättesaadav muu avalik või vastutavale töötajale teadaolev teave), näiteks võib alamtöötaja andmetöötlemisleping sisaldada vorme, mis ei vasta IKÜM artikli 28 lõike 3 nõuetele.

71. Vastutuse põhimõtet arvestades võib artikli 28 lõike 1 järgimise tagamiseks alltöötlemislepingute koopia aidata vastutaval töötlejal tõendada, et tema volitatud töötlejad ja alamtöötlejad annavad piisavad tagatised, sh et volitatud töötleja järgib IKÜM artikli 28 lõiget 4. Andmekaitse nõukogu märgib, et vastutav töötleja ei pruugi suuta hinnata, kas alamtöötlejaga seoses antud tagatised on piisavad või mitte, kui ta ei ole alltöötluslepingu sisuga tutvunud ja seda hinnanud. Kuigi lepingus võib tagatised kirjalikult ette näha, ei näita lepinguklauslid iseenesest, et lepinguosalised on piisavad tagatised tõhusalt rakendanud.

2.2 IKÜM artikli 28 lõike 1 tõlgendamine koostoimes IKÜM artikliga 44 (andmete edastamine töötlemisahelas – küsimused 1.2 ja 1.3)

72. Taotluse küsimuse 1.2 eesmärk on välja selgitada, mis ulatuses peaks vastutav töötleja volitatud alamtöötlejalt teisele volitatud alamtöötlejale andmete edastamisel või edasisaatmisel hindama IKÜM artikli 28 lõikest 1 ja IKÜM artiklist 44 tuleneva kohustuse raames volitatud (alam)töötlejatelt saadud dokumente, et edastamine või edasisaatmine ei kahjustaks isikuandmete kaitse taset.
73. Küsimuse 1.3 eesmärk on välja selgitada, kas IKÜM artikli 28 lõikest 1 (mida tõlgendatakse koostoimes IKÜM artikli 5 lõikega 2 ja artikliga 24) tulenevate kohustuste ulatus, nagu vastati küsimuses 1.2, oleneb töötlemistegevusega seotud ohust. Kui jah, siis soovis Taani järelevalveasutus teada, milline on selliste kohustuste ulatus „väikse ja suure ohuga“ töötlemistoimingute korral.

Sissejuhatavad selgitused

74. Selguse huvides esitatakse selle arvamuse kontekstis mõned sissejuhatavad selgitused nende küsimuste kohta.
75. Esiteks mõistab andmekaitsekoostöö rühma mõistet „edastamine“ andmekaitsekoostöö rühma suunistes 05/2021 isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 3 ja V peatüki koostoime kohta⁶¹ (edaspidi „andmekaitsekoostöö rühma suunised 05/2021 (koostoime)“) sätestatud tähenduses, milles viidatakse ka andmekaitsekoostöö rühma suunistele 3/2018 isikuandmete kaitse üldmääruse territoriaalse kohaldamisala kohta⁶². Nagu andmekaitsekoostöö rühma on varem rõhutanud, on kolmandast riigist toimuv kaugjuurdepääs andmete edastamine, kui see vastab andmekaitsekoostöö rühma suunistes 05/2021 (koostoime)⁶³ sätestatud kriteeriumidele. Igal juhul tingib edastamise olemasolu IKÜMi V peatüki kohaldamise.
76. Teiseks, kuivõrd küsimus 1.2 viitab olukorrale, kus volitatud ametitöötaja teostab edastamise või edasisaatmise teisele volitatud ametitöötajale, ei ole vastutav töötaja andmeeksportija;

⁶¹ Andmekaitseinspektsiooni suunistes 05/2021 isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 3 ja V peatüki rahvusvahelist edastamist käsitlevate sätete koostoime kohta IKÜMi V peatüki versiooni 2.0 alusel, mis võeti vastu 14. veebruaril 2023, kus punktis 9 on sätestatud kolm kumulatiivset kriteeriumi, et töötlemistoiming kvalifitseeruks edastamisena, ning 2. jaos on neid kriteeriume üldisemalt täpsustatud.

62 Andmekaitseenõukogu suunised 05/2021 (koostoime), punkt 12, milles viidatakse andmekaitseenõukogu suunistele 3/2018 isikuandmete kaitse üldmääruse territoriaalse kohaldamisala kohta, versioon 2.1, vastu võetud 12. novembril 2019 (koos 7. jaanuari 2020. aasta parandusega), lk 5 ja jaotised 1–3. Vt eelkõige punkti 2 alapunkt d „Volitatud töötleja, kelle asukoht ei ole ELis“.

⁶³ Andmekaitse nõukogu suunised 05/2021 (koostoime), punkt 16.

andmeeksportija on pigem volitatud töötleja, kes edastab isikuandmed töötlemisahelas vastutava töötleja nimel teisele volitatud töötlejale, mitte eraldiseisvale vastutavale töötlejale. Seega ei hõlma see isikuandmeid, mis edastatakse eraldiseisvatele vastutavatele töötlejatele, sealhulgas kolmandate riikide kohtutele või haldusasutustele. Seetõttu ei seostu IKÜM artikli 48 tõlgendamine nende küsimustega.

77. Kolmandaks märgib andmekaitsevennukogu, et küsimuses 1.2 viidatakse andmete edastamisele töötlemisahelas kooskõlas vastutava töötleja dokumenteeritud juhistega vastavalt IKÜM artikli 28 lõike 3 punktile a. Tuleb rõhutada, et vastutava töötleja ülesanne on otsustada, kas isikuandmete edastamine väljapoole EMPd on volitatud alamtöötlejatele usaldatud töötlemistoimingute raames võimalik. Volitatud töötleja peaks hoiduma andmete edastamisest või edasisaatmisest väljaspool vastutava töötleja juhiseid⁶⁴. Vastutava töötleja dokumenteeritud juhised isikuandmete edastamise või edasisaatmise kohta tuleb töötlemisahelas edasi anda⁶⁵.
78. Neljandaks selgitab andmekaitsevennukogu, et küsimuses 1.3 osutatud ohu mõistet tuleks mõista ohuna nende andmesubjektide õigustele ja vabadustele, kelle isikuandmeid töödeldakse IKÜM põhjenduste 75 ja 76 tähenduses (nagu on mainitud eespool punktis 35).

Vastutava töötleja vastutus on olemas isegi siis, kui edastamist või edasisaatmist teostavad (alam)töötlejad.

79. Mis puutub taotluse sisusse, siis on andmekaitsevennukogu juba täpsustanud, et „(...) tekib andmete edastamise olukord ka juhul, kui volitatud töötleja (kas artikli 3 lõike 1 alusel või teatava töötlemistoimingu puhul (...)) saadab andmed teisele volitatud töötlejale või isegi kolmanda riigi vastutavale töötlejale oma vastutava töötleja juhiste kohaselt. Sellistel juhtudel tegutseb volitatud töötleja kui vastutava töötleja nimel andmete eksportija ja peab kõnealuse edastamise puhul tagama, et V peatüki sätteid järgitakse vastutava töötleja juhiste alusel ja et kasutatakse asjakohast edastusvahendit. Arvestades, et andmete edastamine on vastutava töötleja nimel tehtav töötlemistoiming, on ka vastutav töötleja V peatüki kohaselt vastutav ja peab tagama, et volitatud töötleja annab artikli 28 alusel piisavad tagatised.“⁶⁶
80. Teisisõnu, isegi kui andmete edastamine ei toimu otseselt vastutava töötleja, vaid volitatud töötleja poolt vastutava töötleja nimel, on vastutaval töötlejal endiselt kohustusi, mis tulenevad nii IKÜM artiklist 44 kui ka IKÜM artikli 28 lõikest 1^{67,68}.

IKÜM artiklist 44 tulenev vastutus

⁶⁴ IKÜMi artikkel 24. Andmekaitsevennukogu tuletas meelde, et „lepingus tuleks täpsustada kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele andmete edastamise nõuded, võttes arvesse isikuandmete kaitse üldmääruse V peatüki sätteid“ (andmekaitsevennukogu suunised 07/2020, punkt 119). Näiteks võib vastutav töötleja otsustada keelata andmete edastamise või lubada seda ainult teatavatesse riikidesse.

⁶⁵ IKÜMi artikli 60 lõige 4.

⁶⁶ Andmekaitsevennukogu suunised 05/2021 (koostoime), punkt 19, rõhuasetus lisatud.

⁶⁷ Samuti on asjakohane märkida, et IKÜMi artikli 28 lõikes 1 viidatakse IKÜMi nõuete täitmisele ja seega tuleks seda tõlgendada nii, et see hõlmab ka V peatüki sätteid, mis käsitlevad isikuandmete edastamist või edasisaatmist kolmandatele riikidele. See hõlmab nii edastamist kui ka edasisaatmist, vt IKÜMi artikkel 44.

⁶⁸ Arvamuse selles jaos käsitletakse IKÜMi artiklist 44 ja artikli 28 lõikest 1 tulenevaid kohustusi, täpsustades, et vastutava töötleja suhtes kohaldatakse ikkagi kõiki IKÜMi alusel vastutavate töötlejate suhtes kohaldatavaid kohustusi.

81. IKÜM artiklis 44 sätestatud kohustused⁶⁹ on adresseeritud nii volitatud töötajatele (selle arvamuse kontekstis – kes tegutsevad andmeeksportijatena) kui ka vastutavatele töötajatele⁷⁰. Seetõttu peaksid nii volitatud töötajad kui ka vastutavad töötajad tagama, et isikuandmete kaitse taset ei kahjustataks edastamise või edasisaatmisega, olenemata sellest, mis alusel edastamine toimub⁷¹. Näiteks jäävad nii vastutav töötaja kui ka volitatud töötaja IKÜMi V peatüki alusel põhimõtteliselt vastutavaks ebaseadusliku edastamise või edasisaatmise eest⁷² ning seega võivad nad rikkumise korral olla mõlemad ja ka eraldi vastutavad.

IKÜM artikli 28 lõikest 1 tulenev vastutus

82. Vastutuse põhimõtte kohaselt peavad vastutavad töötajad võtma „asjakohaseid meetmeid“, et vältida IKÜMis sätestatud normide rikkumist, et tagada õigus isikuandmete kaitsele,⁷³ ning see hõlmab ka IKÜMi V peatüki rikkumiste ennetamist. See vastutus kehtib enne edastamise algust ja seni, kuni edastatavaid isikuandmeid kolmandas riigis töödeldakse.
83. Nagu on selgitatud eespool punktides 47–48, tuleks *vastutava töötaja kohustust* kontrollida, kas volitatud alamtöötajatel on piisavad tagatised vastutava töötaja poolt IKÜM artikli 28 lõike 1 alusel kindlaks määratud meetmete rakendamiseks,⁷⁴ kohaldada olenemata ohust andmesubjektide õigustele ja vabadustele. Sellise kontrolli *ulatus* siiski varieerub praktikas sõltuvalt vastutava töötaja poolt muu hulgas töötlemisest tulenevate ohtude põhjal kindlakstehtud korralduslike ja tehniliste meetmete iseloomust⁷⁵. Sellega seoses võib töötlemisahelas kolmandatesse riikidesse edastamine või või edasisaatmine suurendada töötlemisest tulenevaid ohte ja seega mõjutada vastutava töötaja kehtestatud „asjakohaseid“ meetmeid⁷⁶.
84. Taotluse korral peaks vastutav töötaja, keda abistavad volitatud töötajad ja alamtöötajad, suutma pädevale järelevalveasutusele tõendada, et ta täidab IKÜM artikli 28 lõike 1 nõudeid. Asjakohane dokumentatsioon võiks põhineda (muu hulgas) teabel, mis saadi volitatud töötajatelt (alam)töötajate

⁶⁹ IKÜMi artiklis 44 viidatakse IKÜMi V peatüki sätetele.

⁷⁰ IKÜMi artiklis 44 käsitletakse nii vastutavat kui ka volitatud töötajat seoses V peatüki järgimisega; vt ka põhjendus 101. Seetõttu kohaldatakse andmeeksportijate suhtes (olenemata sellest, kas nad on vastutavad töötajad või volitatud töötajad, kes töötlevad isikuandmeid) andmekaitseinspektsiooni soovitusi 01/2020 edastusvahendeid täiendavate meetmete kohta, et tagada vastavus isikuandmete kaitse ELi tasemega (versioon 2.0 vastu võetud 18. juunil 2021) (edaspidi „andmekaitseinspektsiooni soovitus 01/2020“).

⁷¹ Euroopa Liidu Kohtu 16. juuli 2020. aasta otsus kohtuasjas *Data Protection Commissioner vs Facebook Ireland Ltd, Maximilian Schrems* (edaspidi „Schrems II“), C-311/18, ECLI:EU:C:2020:559, punkt 92.

⁷² Vastutav töötaja võib oma volitatud töötajalt tagasi nõuda hüvitise, mis vastab tema vastutuse osale, kui IKÜMi artikli 82 lõikes 5 sätestatud tingimused on täidetud.

⁷³ Vt eespool jaotis IKÜMi artikli 5 lõike 2 ja artikli 24 lõike 1 kohta koostoimes artikli 28 lõikega 1.

⁷⁴ Kahtluste vältimiseks tuleks täpsustada, et IKÜMi artikli 24 lõikes 1 ja artikli 28 lõikes 1 osutatud „asjakohaseid tehnilisi ja korralduslike meetmeid“ ei tohi segi ajada andmekaitseinspektsiooni soovitus 01/2020 nimetatud „täiendavate meetmetega“ (punkt 50: „Täiendavad meetmed“ on määratluse kohaselt täienduseks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 46 kohase andmeedastusvahendiga juba ette nähtud kaitsemeetmetele ja muudele isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kohaldatavatele turbenõuetele (nt tehnilised turbemeetmed)“, viitega IKÜMi põhjendusele 109 ja Euroopa Liidu Kohtu otsusele kohtuasjas *Schrems II*, punkt 133).

⁷⁵ Vt ohu määratlus, nagu on selgitatud punktides 35 ja 78.

⁷⁶ IKÜMi põhjenduses 116 on sätestatud: „Isikuandmete liikumine üle piiride liidust välja võib raskendada füüsiliste isikute võimalusi kasutada õigust andmete kaitsele, eelkõige kaitsta end sellise teabe ebaseadusliku kasutamise ja avaldamise eest.“

kaasamise raames⁷⁷ (vt punktid 54–56), aga ka oma volitatud töötajate abiga vastavalt IKÜM artikli 28 lõike 3 punktile h (vt punktid 51–52).

85. Vastutaval töötajal on vaja ka kogu asjakohast teavet, et anda nõutavad juhised isikuandmete edastamiseks asjaomastele kolmandatele riikidele ja et täita IKÜM artikli 5 lõikes 2 ja artiklis 24 sätestatud vastutuse põhimõtet ning IKÜM artikli 28 lõike 1, artikli 32 ja V peatüki sätteid⁷⁸. Vastutav töötaja võib olla vastu täiendava volitatud töötaja tööle võtmisele või keelduda selleks luba andmast, kui saadud teabe alusel kaasneks sellega isikuandmete edastamine algelt volitatud töötajalt (eksportija) kavandatavale täiendavale volitatud töötajale (importija).
86. Kooskõlas punktiga 58 eespool vastutab vastutav töötaja lõppkokkuvõttes IKÜM artikli 28 lõike 1 mis tahes rikkumise eest seoses volitatud (alam)töötajate kasutamisega ning teda võidakse selle eest vastutusele võtta. Andmekaitsekoostöö rühmitab, et praktilised raskused, millele osutavad vastutavad töötajad alamtöötajate kaasamist kontrollides – mis võivad neil raskendada „piisavate tagatiste“ kontrollimist, eriti seoses andmete edastamisega kolmandatesse riikidesse –, ei vabasta vastutavat töötajat tema kohustustest andmete töötlemisel⁷⁹.
87. Allpool on kirjeldatud mittetäielikke näiteid dokumentidest, mida vastutav töötaja peaks hindama ja suutma pädevale järelevalveasutusele esitada – edastamise kaardistus, kasutatud edastamise alus ning vajaduse korral „edastamise mõju hindamine“ ja täiendavad meetmed.

Edastamise kaardistamine:

88. Kui isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse seoses volitatud (alam)töötajate kasutamisega, peaks vastutav töötaja esimese sammuna hindama ja suutma esitada dokumendid edastamise kaardistamise kohta⁸⁰. Vastutav töötaja peaks tagama, et eksportija (kes töötleb isikuandmeid tema nimel) koostab edastamise kaardistamise, milles kirjeldatakse, mis isikuandmeid edastatakse (sh kaugjuurdepääs), kuhu ja millistel eesmärkidel⁸¹. Vastutav töötaja võib sellisele kaardistamisele tugineda ja vajaduse korral seda täiendada. Näiteks kui vastutavale töötajale tundub saadud kaardistamine ebapiisav⁸², ebatäpne või tekitab küsimusi, peaks vastutav töötaja küsima lisateavet, teavet kontrollima ja vajaduse korral seda täiendama/parandama.

⁷⁷ Vt ka Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste kolmanda mooduli punkti 9 alapunkt a (volitatud töötajalt volitatud töötajale) ja selle III lisa; vt ka teise mooduli punkti 9 alapunkt a (vastutavalt töötajalt volitatud töötajale) ja Komisjoni vastutava töötaja ja volitatud töötaja lepingu tüüptingimuste punkti 7.7 alapunkt a ja selle IV lisa (alamtöötajate loetelu). Nii Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste II lisa kui ka Komisjoni vastutava töötaja ja volitatud töötaja lepingu tüüptingimuste IV lisa tuleb täiendada järgmise teabega alamtöötajate kohta, kui vastutav töötaja on andnud selleks eriloa: nimi, aadress, kontaktisiku nimi, ametikoht ja kontaktandmed ning töötlemise kirjeldus. Lisaks sisaldub Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste I lisa B jaos „Edastamise kirjeldus“: „Edastamise korral volitatud (alam)töötajatele täpsustada ka töötlemise sisu, laadi ja kestus“. Sarnaselt sisaldab vastutava töötaja ja volitatud töötaja lepingu tüüptingimuste II lisa järgmist: „Andmete töötlemise korral (alam)töötajate poolt tuleb täpsustada ka töötlemise sisu, laadi ja kestus“.

⁷⁸ Andmekaitsekoostöö suunised 07/2020, punkt 152, allmärkus 69.

⁷⁹ Koordineeritud järelevalvearvamistiku aruanne pilveteenuste kohta, lk 16.

⁸⁰ „Kaardistamine“ viitab andmekaitsekoostöö soovitude 01/2020 esimesele sammule (nn „Tundke oma edastustoimingut“), punkt 2.1 „1. samm: Tundke oma edastustoiminguid“. See esimene samm kehtib sõltumata edastamise alustest.

⁸¹ Tuleks täpsustada, et eesmärgid määrab kindlaks vastutav töötaja koos töötlemise „oluliste vahenditega“ (vt andmekaitsekoostöö suunised 07/2020, punkt 40).

⁸² Näiteks kui kaardistamises ei täpsustata alamtöötajate asukohta või ei mainita kaugjuurdepääsu vormis toimuvaid edastamisi.

89. Vastutav töötleja peaks saama selle teabe⁸³ enne täiendava volitatud töötleja kaasamist. Samuti tuleks meenutada, et vastutava töötleja suhtes kehtivad konkreetsed läbipaistvusnõuded seoses andmete edastamisega kolmandatesse riikidesse vastavalt IKÜM artikli 13 lõike 1 punktile f, artikli 14 lõike 1 punktile f, artikli 15 lõike 1 punktile c ja artikli 15 lõikele 2 ning nõue pidada andmetöötlustoimingute kohta registrit vastavalt IKÜM artikli 30 lõike 1 punktidele d ja e. Nende nõuete täitmiseks peaks vastutav töötleja teadma, kus asuvad alamtöötledjad ja kus toimub edastamine, sealhulgas kaugjuurdepääs⁸⁴.

Kasutatud edastamise alus ja vajaduse korral „edastamise mõju hindamine“ ja täiendavad meetmed:

90. Vastutav töötleja peaks hindama ja suutma esitada dokumendid, mis on seotud edastamise alusega⁸⁵, millele eksportija tugineb kooskõlas vastutava töötleja juhistega⁸⁶. See tähendab, et vastutav töötleja peaks saama selle teabe (alam)töötledjalt/eksportijalt enne edastamise toimumist. Andmekaitsekoogu tuletas sellega seoses meelde, et vastutava töötleja suhtes kohaldatakse konkreetseid läbipaistvusnõudeid seoses IKÜM artikli 45 kohase „kaitse piisavuse otsuse olemasolu või puudumisega“ või IKÜM artikli 46 kohaselt ettenähtud „asjakohaste kaitsemeetmetega“ (IKÜM artikli 13 lõike 1 punkt f, artikli 14 lõike 1 punkt f ja artikli 15 lõige 2)⁸⁷.
91. Mis puudutab vastutava töötleja kohustust hinnata neid dokumente, siis see sõltub sellest, mis liiki alust (alam)töötledja (kui andmeksportija) kasutab andmete edastamiseks või edasisaatmiseks⁸⁸:
92. Andmeid võib edastada **kaitse piisavuse otsuse** alusel, kui komisjon on IKÜM artikli 45 alusel otsustanud, et kolmas riik, territoorium või selle kolmanda riigi üks või mitu kindlaksmääratud sektorit või rahvusvaheline organisatsioon tagab kaitse piisava taseme. Selleks et hinnata, kas kaitse tase on piisav, võtab komisjon muude kriteeriumide hulgas arvesse isikuandmete teisele kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile edastamise eeskirju, mida järgitakse selles riigis või rahvusvahelises organisatsioonis, kohtupraktikat, samuti tõhusaid ja jõustatavaid andmesubjektide õigusi ning tõhusaid haldus- ja õiguskaitsevahendeid andmesubjektidele, kelle isikuandmeid edastatakse⁸⁹.
93. Seda arvesse võttes, kui volitatud (alam)töötledja teostab (vastutava töötleja nimel) edastamist IKÜM artikli 45 kohase piisavuse otsuse alusel, peaks vastutava töötleja IKÜM artikli 28 lõike 1 kohane nõutav kontrolli tase, et tema volitatud (alam)töötledja esitab piisavad tagatised seoses IKÜM V peatüki järgimisega, hõlmama järgmisi elemente:

⁸³ Nagu on selgitatud eespool punktides 54–56.

⁸⁴ Selline kaardistamine on vajalik ka siis, kui pooled täidavad Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste ja Komisjoni vastutava töötleja ja volitatud töötleja lepingu tüüptingimuste asjakohaseid lisasid (vt eespool allmärkus 80).

⁸⁵ Andmekaitsekoogu soovitus 01/2020, punkt 2.2. „2. samm: Tuvastage, mis edastusvahendeid kasutate“

⁸⁶ IKÜMi artikli 28 lõike 3 punkt a.

⁸⁷ Andmekaitsekoogu suunised 01/2022 (juurdepääsuõigus), punkt 122.

⁸⁸ Kooskõlas vastutava töötleja dokumenteeritud juhistega isikuandmete edastamise kohta töötlemisahelas.

⁸⁹ Vt IKÜMi artikkel 45 ja artikli 29 töörihma piisavuse viitedokument, vastu võetud 28. novembril 2017, WP 254, kinnitatud andmekaitsekoogu poolt 25. mail 2018, lk 7: „Isikuandmete edasisaatmine algse andmeedastuse algse vastuvõtja poolt peaks olema lubatud ainult juhul, kui edasisele vastuvõtjale (st edasisaatmise vastuvõtjale) kohaldatakse samuti eeskirju (sealhulgas lepingulisi eeskirju), mis tagavad piisava kaitse taseme ja järgivad asjakohaseid juhiseid, kui andmeid töödeldakse vastutava töötleja nimel. Andmete edasisaatmine ei tohi kahjustada nende füüsiliste isikute kaitse taset, kelle andmeid edastatakse. EList edastatud andmete algne vastuvõtja peab tagama, et kaitse piisavuse otsuse puudumisel on andmete edasisaatmiseks ette nähtud piisavad kaitsemeetmed. Selline andmete edasisaatmine peaks toimuma üksnes piiratud ja kindlaksmääratud eesmärkidel ning kui selliseks töötlemiseks on olemas õiguslik alus.“

- kas kaitse piisavuse otsus on kehtiv⁹⁰;

- ja kas vastutava töötleja nimel tehtavad edastamised kuuluvad sellise otsuse kohaldamisalasse (nt kohaldamisalasse kuuluvad isikuandmete kategooriad või sektorid)⁹¹.

94. Kui volitatud (alam)töötleva poolt (vastutava töötleja nimel) kaitse piisavuse otsuse alusel edastatavad isikuandmed **saadetakse edasi** sellest kolmandast riigist, ei tohiks see kahjustada ka IKÜMiga sellise edasisaatmise jaoks ette nähtud füüsiliste isikute kaitse taset⁹². Sellega seoses hõlmab IKÜM artikli 45 lõike 2 punkti a kohaselt Euroopa Komisjoni väljastatud mis tahes kaitse piisavuse otsus muu hulgas kolmandate riikide eeskirju, mis reguleerivad andmete edasisaatmist. Seega ei pea vastutav töötleja IKÜM artikli 44 kohaselt neid nõudeid ise kontrollima.
95. Mis puudutab IKÜM artikli 28 lõikest 1 tulenevat vastutava töötleja kohustust, siis tähendab see, et vastutav töötleja peaks tagama, et volitatud (alam)töötleva annab „piisavad tagatised“ ka seoses andmete edasisaatmisega (alam)töötleva poolt asjakohasest riigist.
96. Kaitse piisavuse otsuse puudumisel võib andmete edastamine toimuda tingimusel, et rakendatakse „**asjakohaseid kaitsemeetmeid**“ vastavalt **IKÜM artiklile 46**. Sellisel juhul peaks vastutav töötleja hindama kehtivaid asjakohaseid kaitsemeetmeid ja olema tähelepanelik mis tahes probleemsete õigusaktide suhtes, mis võiksid takistada alamtöötlevat täitmast algse volitatud töötlejaga sõlmitud lepingus sätestatud kohustusi⁹³. Täpsemalt peaks vastutav töötleja tagama, et selline „edastamise mõju hindamine“⁹⁴ viiakse läbi kooskõlas kohtupraktikaga⁹⁵, nagu on selgitatud andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020. Kehtestatud asjakohaseid kaitsemeetmeid, „edastamise mõju hindamist“ ja võimalikke lisameetmeid käsitlevad dokumendid peaks koostama vastutav töötleja/eksportija⁹⁶ (vajaduse korral koostöös vastutava töötleja/importijaga⁹⁷). Vastutav töötleja võib tugineda volitatud (alam)töötleva koostatud hinnangule ja vajaduse korral seda täiendada. Näiteks kui vastutava töötleja saadud hinnang näib olevat ebatäielik, ebatäpne või tekitab küsimusi, peaks vastutav töötleja küsima lisateavet, kontrollima teavet ja vajaduse korral seda täiendama/parandama, pidades silmas, et hindamine peaks olema kooskõlas andmekaitse nõukogu soovitustega 01/2020 ja selles kirjeldatud

⁹⁰ Andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, punkt 19: „Kui edastate isikuandmeid komisjoni kaitse piisavuse otsusega hõlmatud kolmandatesse riikidesse, piirkondadesse või sektoritesse (kohaldatavas ulatuses), ei pea te astuma täiendavaid samme, kui siin soovitus 01/2020 kirjeldatud. Peate siiski jälgima oma edastustoimingute seisukohast oluliste kaitse piisavuse otsuste võimalikku tühistamist või kehtetuks tunnistamist.“

⁹¹ Andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, punkt 19.

⁹² Vt IKÜMi artikkel 44: „kui (...) on täitnud (...) käesolevas peatükis sätestatud tingimused, sealhulgas juhul, kui kolmas riik või rahvusvaheline organisatsioon saadab isikuandmed edasi muule kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile“.

⁹³ Vt selle kohta Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas Schrems II, punktid 132 ja 133, kus kohus rõhutas Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste lepingulist olemust.

⁹⁴ Seda hindamist on üksikasjalikumalt selgitatud andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, 3. samm, „Hinnake, kas teie kasutatav isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 46 kohane edastusvahend on kõiki edastamise asjaolusid arvestades tõhus“.

⁹⁵ Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas Schrems II, punkt 134.

⁹⁶ Andmekaitse nõukogu soovitus 1/2022 vastutava töötleja siduvate kontsernisest eeskirjade heakskiidu taotlemise ning nende elementide ja põhimõtete kohta (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 47), vastu võetud 20. juunil 2023, versioon 2.1, punkt 10: „(...) Lisaks on näiteks iga andmeeksportija ülesanne hinnata iga andmeedastuse korral eraldi, kas on vaja rakendada lisameetmeid, et tagada kaitse tase, mis on sisuliselt samaväärne GDPRis sätestatuga.“

⁹⁷ Euroopa Liidu Kohtu otsuse kohtuasjas Schrems II punktis 134 märkis kohus, et sellist kontrolli saab vajaduse korral teha koostöös importijaga. Vt ka andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, punkt 4.

sammudega⁹⁸. See hõlmab kõigi edastamise asjaolude seisukohalt asjakohaste õigusaktide ja tavade⁹⁹ ning vajaduse korral asjakohaste täiendavate meetmete kindlakstegemist¹⁰⁰. Sellega seoses peaks vastutav töötleja pöörama erilist tähelepanu sellele, kas andmeeksportija, st volitatud töötleja või alamtöötleja, on hinnanud, kas kolmanda riigi õigusaktides ja/või tavades on midagi, mis võiks mõjutada edastamise aluse asjakohaste kaitsemeetmete tõhusust¹⁰¹, eelkõige tulenevalt õigusaktidest ja tavadest, mis reguleerivad kolmanda riigi ametiasutuste juurdepääsu edastatud isikuandmetele¹⁰².

97. Lisaks sellele ja sarnaselt piisavuse otsusel põhineva edastamisega (IKÜM artikkel 45, vt eespool punktid 94 ja 95), kui volitatud (alam)töötleja edastab isikuandmeid IKÜM artikli 46 kohaste tagatiste alusel, hõlmab IKÜM artikli 28 lõike 1 kohane vastutava töötleja kohustus ka veendumist, et volitatud (alam)töötleja esitab piisavad tagatised seoses **edasisaamisega**. IKÜM artikli 46 kohased asjakohased kaitsemeetmed hõlmavad tavaliselt sätteid, millega kehtestatakse eeskirjad, mis reguleerivad mis tahes edasisaamist¹⁰³. See tähendab, et vastutavad töötlejad ei pea kontrollima, kas need eeskirjad kui sellised on kooskõlas IKÜMi V peatüki nõuetega. Vastutavatel töötlejatel peaks siiski olema võimalik esitada sellise edasisaamisega seotud dokumente. See tähendab, et vastutav töötleja peaks saama selle teabe (alam)töötlejatelt/eksportijatelt, näidates, et importijad tõepoolest vastavad edasisaamise nõuetele, mis on sätestatud asjakohaste kaitsemeetmete õigusaktis.

2.3 IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a tõlgendamine (teine küsimus)

98. Vastutuse ja kohustuste läbipaistvaks jaotamiseks nii asutusesiseselt (vastutavate töötlejate ja volitatud töötlejate vahel) kui ka asutuseväliselt andmesubjektide ja reguleerivate asutuste ees peab IKÜM artikli 28 lõike 3 kohaselt igasugune isikuandmete töötlemine volitatud töötleja poolt olema reguleeritud vastutava töötleja ja volitatud töötleja vahelise lepingu või muu ELi või liikmesriigi õigusest tuleneva õigusaktiga¹⁰⁴. Kooskõlas IKÜM artikli 28 lõike 3 punktiga 2 peab selline leping sätestama eelkõige, et volitatud töötleja „*töötleb isikuandmeid ainult vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste alusel, sealhulgas seoses isikuandmete edastamisega kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile, välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega*“. Sättes nähakse lisaks ette, et „(...) sellisel

⁹⁸ Vt eelkõige „3. samm. Hinnake, kas teie kasutatav isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 46 kohane edastusvahend on kõiki edastamise asjaolusid arvestades tõhus“, „4. samm. Võtke vastu täiendavad meetmed“ ja „6. samm. Taashinnake olukorda asjakohaste ajavahemike järel“, nagu on selgitatud andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020.

⁹⁹ Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas Schrems II, punkt 126. Vt ka andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, punkt 2.3. „3. samm: Hinnake, kas teie kasutatav isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 46 kohane edastusvahend on kõiki edastamise asjaolusid arvestades tõhus“ ja eelkõige punkt 33. Euroopa Liidu Kohtu otsuses kohtuasjas Schrems II, punkt 134, märkis kohus, et sellist kontrolli võib vajaduse korral teha koostöös importijaga (vt ka andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, punkt 30).

¹⁰⁰ Seetõttu on enne kõike vastutava töötleja või tema volitatud töötleja ülesanne kontrollida juhtumipõhiselt ja vajaduse korral koostöös andmete vastuvõtjaga, kas liidu õiguse seisukohalt tagab sihtkohaks oleva kolmanda riigi õigus andmekaitse tüüptingimuste alusel edastatud isikuandmete piisava kaitse, ja vajaduse korral näha lisaks tüüptingimustes sätestatutele ette täiendavad kaitsemeetmed (Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas Schrems II, punkt 134). Vt ka andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, punkt 2.4, „4. samm: Võtke vastu täiendavad meetmed“.

¹⁰¹ Vt andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, punkt 2.3 („3. samm“).

¹⁰² Vt andmekaitse nõukogu soovitus 01/2020, punkt 41 jj.

¹⁰³ Vt nt Euroopa Komisjoni 4. juuni 2021. aasta edastamise lepingu tüüptingimuste (komisjoni rakendusotsus 2021/914) punkt 8.7 (esimene moodul) ja vastavalt 8.8 (teine ja kolmas moodul)

¹⁰⁴ Edaspidi kasutatakse mõistet „**leping**“, et viidata „lepingule või muule ELi või liikmesriigi õiguse kohasele õigusaktile“.

juhul teatab volitatud töötleja selle õigusliku nõude enne isikuandmete töötlemist vastutavale töötlejale, kui selline teatamine ei ole olulise avaliku huvi tõttu kõnealuse õigusega keelatud".

99. Taotluses viidatakse selliste lepingute olemasolule, mis sisaldavad kohustust töödelda isikuandmeid ainult vastutava töötleja juhiste järgi, „välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus“ (jättes välja viite liidu või liikmesriigi õigusele). Sellega seoses esitati andmekaitsekoogule mitu küsimust, mida käsitletakse koos alljärgnevas jaotises:

2 Kas leping või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohane õigusakt peab IKÜM artikli 28 lõike 3 kohaselt sisaldama artikli 28 lõike 3 punktis a sätestatud erandit „välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“ (kas samas või väga sarnases sõnastuses), et olla kooskõlas IKÜMiga?

2a Kui vastus küsimusele 2 on „ei“ ning liidu või liikmesriigi õiguse alusel sõlmitud leping või muu õigusakt laiendab IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a sätestatud erandit, hõlmates ka kolmanda riigi õigust(nt „välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus“), siis kas see on iseenesest IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a rikkumine?

100. Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020 tuletatakse meelde „andmetöötluslepingute hoolika läbirääkimise ja koostamise tähtsust“ seoses mis tahes ELi või liikmesriigi õigusliku nõudega, mida volitatud töötleja suhtes kohaldatakse¹⁰⁵. Seoses nende sisuga märgitakse andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, et „Vastutava töötleja ja volitatud töötleja vaheline leping peab vastama IKÜM artikli 28 nõuetele, et tagada volitatud töötleja isikuandmete töötlemine kooskõlas IKÜMiga. Igas sellises lepingus tuleks arvesse võtta vastutavate töötlejate ja volitatud töötlejate konkreetseid kohustusi. Kuigi artiklis 28 on loetletud punktid, mida tuleb käsitleda igas lepingus, mis reguleerib vastutavate töötlejate ja volitatud töötlejate vahelisi suhteid, jätab see ruumi selliste lepingute poolte vahelisteks läbirääkimisteks“¹⁰⁶. Läbirääkimisruumi piiravad IKÜM artikli 28 lõikes 3 sätestatud nõuded.
101. Esiteks on lepingu põhielemendiks volitatud töötleja kohustus töödelda isikuandmeid ainult vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste alusel.
102. Nagu on tunnistanud IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a, võivad volitatud töötlejad siiski seaduslikult töödelda isikuandmeid muul viisil kui vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste alusel, et täita ELi või liikmesriikide õigusaktidest tulenevaid õiguslikke kohustusi (edaspidi „ELi/liikmesriigi õigusnõue“). Sama sättega nõutakse ka volitatud töötlejalt kohustust teavitada vastutavat töötlejat eelnevalt, kui kohaldatakse ELi/liikmesriigi õigusnõuet töödelda/edastada isikuandmeid kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile, v.a juhul, kui kõnealuse õigusega on selline teave avaliku huviga seotud olulistel põhjustel keelatud. See kohustus on selgesõnaliselt lisatud IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a sõnastusega väga sarnases sõnastuses Komisjoni vastutava töötleja ja volitatud töötleja

¹⁰⁵ Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, punkt 121.

¹⁰⁶ Andmekaitsekoogu suunistes 07/2020, punkt 109.

lepingu tüüptingimustesse¹⁰⁷ ning mitmetes tüüptingimustes, eelkõige Taani,¹⁰⁸ Sloveenia¹⁰⁹ ja Leedu¹¹⁰ JVAde poolt IKÜM artikli 28 järgimise eesmärgil vastu võetud lepingu tüüptingimustes.

103. Lisaks kohustusele töödelda ainult vastutava töötleva dokumenteeritud juhiste alusel sisaldab IKÜM artikli 28 lõike 3 punkt a seega kolme põhielementi: (a) reegel, mis reguleerib olukordi, kus õigusnõue kohustab volitatud töötlevat teostama isikuandmete töötlemist, mis ei põhine vastutava töötleva juhistel, seega ei toimu see vastutava töötleva nimel, (b) vajadus, et volitatud töötleva teavitaks vastutavat töötlevat¹¹¹, ja (c) viide sellisele õigusnõudele, mis tuleneb ELi või liikmesriigi õigusest.
104. Sellega seoses tuleb andmekaitsekoostöökoostöö meelde, et üldpõhimõttena ei ole lepingud õigusele üliluslikud. See tähendab, et olenemata sellest, kas IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a sätestatud tingimus („välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleva suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“) sisaldub lepingus, ei saa see takistada õigusnõuete kohaldamist lisaks lepingulistele nõuetele või mõnel juhul nendega vastuoluliselt. Lisaks, vastavalt üldpõhimõttele, et leping ei tekita kohustusi kolmandate isikute ees, ei saa leping olla siduv näiteks liikmesriigi või kolmanda riigi ametiasutustele¹¹².

¹⁰⁷ Vt eelkõige punktid 7.1(a) ja 7.8(a):

– Punkti 7.1 alapunkt a: „Volitatud töötleva töötleb isikuandmeid ainult vastutava töötleva dokumenteeritud juhiste alusel, välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleva suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega. Sellisel juhul teatab volitatud töötleva selle õigusliku nõude enne isikuandmete töötlemist vastutavale töötlevale, kui selline teatamine ei ole olulise avaliku huvi tõttu kõnealuse õigusega keelatud; Vastutav töötleva võib anda ka täiendavaid juhiseid kogu isikuandmete töötlemise kestuse jooksul. Need juhised tuleb alati dokumenteerida.“ (rõhuasetus lisatud). Euroopa Andmekaitsekoostöökoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovitasid oma ühisarvamuses Euroopa Komisjoni volitatud töötleva ja vastutava töötleva lepingu tüüptingimuste eelnõu kohta lisada sinna artikli 28 lõike 3 punkti a täielik sõnastus (lisades seega viite volitatud töötleva kohustusele teavitada vastutavat töötlevat õigusnõudest), et suurendada sidusust. Euroopa Andmekaitsekoostöökoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus 1/2021, mis käsitleb komisjoni rakendusotsust vastutavate töötlevate ja volitatud töötlevate vaheliste lepingute tüüptingimuste kohta määruse (EL) 2016/679 artikli 28 lõikes 7 ja määruse (EL) 2018/1725 artikli 29 lõikes 7 osutatud küsimustes. Väljend „välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleva suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“ oli lepingu tüüptingimuste eelnõus juba olemas.

– Punkti 7.8 alapunkt a: „Volitatud töötleva edastab andmeid kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile üksnes vastutava töötleva dokumenteeritud juhiste alusel või volitatud töötleva suhtes kohaldatavast liidu või liikmesriigi õigusest tuleneva konkreetse nõude täitmiseks ning see toimub kooskõlas määruse (EL) 2016/679 või määruse (EL) 2018/1725 V peatükiga.“ Seoses punkti 7.8 alapunktiga a soovitasid andmekaitsekoostöökoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada viite volitatud töötleva võimalusele edastada andmeid volitatud töötleva suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õiguse kohase erinõude alusel, mida ei olnud algselt lepingu tüüptingimuste eelnõus täpsustatud. Andmekaitsekoostöökoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamuse 1/2021 2. lisa, märkused punkti 7.7 alapunkti a kohta.

¹⁰⁸ Taani JVA lepingu tüüptingimused IKÜMi artikli 28 järgimiseks, eelkõige punktid 4.1 ja 8.2. Andmekaitsekoostöökoostöö arvamuses 14/2019 Taani JVA esitatud lepingu tüüptingimuste eelnõu kohta (IKÜMi artikli 28 lõike 8) soovitas andmekaitsekoostöökoostöö lisada eelnõusse õiguskindluse tagamiseks artikli 28 lõike 3 punkti a sõnastuse.

¹⁰⁹ Sloveenia JVA lepingu tüüptingimused IKÜMi artikli 28 järgimiseks, eelkõige punktid 3.1 ja 7.2.

¹¹⁰ Leedu JVA lepingu tüüptingimused IKÜMi artikli 28 järgimiseks, eelkõige punktid 4.1, 22 ja 23.

¹¹¹ IKÜMi artikli 28 lõike 3 punktis a on sätestatud, et kui volitatud töötleva on kohustatud isikuandmeid töötleva volitatud töötleva suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega, „teatab volitatud töötleva selle õigusliku nõude enne isikuandmete töötlemist vastutavale töötlevale, kui selline teatamine ei ole olulise avaliku huvi tõttu kõnealuse õigusega keelatud“.

¹¹² Seepärast sisaldavad Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimused mitmeid kaitsemeetmeid, millega nõutakse, et eksportija ja importija hindaksid enne andmete edastamist kolmanda riigi õigusaktide kohustuslikke nõudeid, tagamaks, et need ei läheks kaugemale sellest, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalik

105. Kõik vastutava töötleva ja volitatud töötleva vahelised lepingud peavad käsitlema olukordi, kus volitatud töötleva võib olla õigusaktide kohaselt kohustatud töötleva isikuandmeid muul viisil kui vastutava töötleva juhiste alusel. Lisaks on volitatud töötleva kohustus teavitada vastutavat töötlevat enne sellise töötlemise teostamist, mis ei põhine tema juhistel, üheks lepingu põhielemendiks, mis tuleb samuti lisada ¹¹³.
106. Väljaspool EMPd töödeldavate isikuandmete puhul ei pruugi viide liidu või liikmesriigi õigusele olla väga sisukas, sest väljaspool EMPd asuva volitatud töötleva suhtes kohaldatakse liidu või liikmesriigi õigusnõudeid vaid erandkorras. Sellega seoses märgib andmekaitseõukogu, et Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimused, mis peavad lisaks IKÜM artikli 46 lõike 1 ja artikli 46 lõike 2 punkti d nõuetele vastama IKÜM artikli 28 lõigete 3 ja 4 nõuetele¹¹⁴, ei sisalda sarnast sõnastust kui IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a nimetatud tingimus. Nõuet töödelda isikuandmeid ainult vastutava töötleva dokumenteeritud juhiste alusel, välja arvatud juhul, kui seda ei nõuta liidu või liikmesriigi õigusaktidega, käsitletakse kaudselt juba Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste punktis 8.1.¹¹⁵ Lisaks ei tähenda see, et IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a sätestatud teavitamiskohustust ei täideta, arvestades, et Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimused sisaldavad sõnaselgelt andmeimportija vajadust teavitada andmeeksportijat, kui ta ei saa järgida vastutava töötleva juhiseid¹¹⁶. Seega tuleneb volitatud töötleva kohustus teavitada

(punkti 14 alapunktid a–d), nõudes importijalt eksportija teavitamist muudatustest ja viimaselt vastavalt tegutsemist (punkti 14 alapunktid e ja f) ning kehtestades importijale kohustused juhul, kui ametiasutused saavad juurdepääsu (punkt 15). Vt Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas Schrems II, punktid 125 ja 141.

¹¹³ Andmekaitseõukogu arvamuses 18/2021 Leedu JVA esitatud lepingu tüüptingimuste eelnõu kohta (IKÜMi artikli 28 lõige 8) soovitas andmekaitseõukogu lisada lepingu tüüptingimustesse artikli 28 lõike 3 punkti a viimase elemendi (st volitatud töötleva kohustus teavitada vastutavat töötlevat kohaldatavast õigusnõudest), andmekaitseõukogu aramus 18/2021, punkt 19.

¹¹⁴ Vt Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste põhjendus 9 „*Kui töötlemine hõlmab andmete edastamist vastutavalt töötlevatelt, kelle suhtes kohaldatakse määrust (EL) 2016/679, volitatud töötlevatele, kes ei kuulu selle territoriaalsesse kohaldamisalasse, või volitatud töötlevatelt, kelle suhtes kohaldatakse määrust (EL) 2016/679, alamtöötlevatele, kes ei kuulu selle territoriaalsesse kohaldamisalasse, peaksid need käesoleva otsuse lisas sätestatud lepingu tüüptingimused võimaldama täita ka määruse (EL) 2016/679 artikli 28 lõigete 3 ja 4 nõudeid.*“

¹¹⁵ Punktis 8 andmekaitsealaste kaitsemeetmete kohta (teine moodul: andmete edastamine vastavalt töötlevalt volitatud töötlevale) on sätestatud (punkt 8.1 – juhised):

„a) Andmeimportija töötleb isikuandmeid üksnes andmeeksportija dokumenteeritud juhiste alusel. Andmeeksportija võib selliseid juhiseid anda kogu lepingu kehtivuse aja jooksul.

b) Andmeimportija teavitab andmeeksportijat viivitamata, kui ta ei saa neid juhiseid järgida.“

Samamoodi on sätestatud kolmanda mooduli (edastamine volitatud töötlevalt volitatud töötlevale) punkti 8 (andmekaitsemeetmed) punktis 8.1 – juhised):

„a) Andmeeksportija on andmeimportijat teavitanud, et ta tegutseb volitatud töötlevana vastavalt oma vastutava(te) töötleva(te) juhiste, mille andmeeksportija teeb volitatud töötlevale enne töötlemist kättesaadavaks.

b) Andmeimportija töötleb isikuandmeid üksnes vastutava töötleva juhiste alusel, mille andmeeksportija on andmeimportijale teatavaks teinud, ning andmeeksportijalt saadud mis tahes dokumenteeritud lisajuhiste alusel. Sellised lisajuhised ei tohi olla vastuolus vastutava töötleva juhistega. Vastutav töötleva või andmeeksportija võib kogu lepingu kestel esitada andmetöötluste kohta täiendavaid dokumenteeritud juhiseid.

c) Andmeimportija teavitab andmeeksportijat viivitamata, kui ta ei saa neid juhiseid järgida. Kui andmeimportija ei ole võimeline järgima vastutava töötleva juhiseid, teavitab andmeeksportija viivitamata vastutavat töötlevat.“

¹¹⁶ Lisaks punkti 8 lõikele 1 (vt eelmine allmärkus) on 14. jao punkti 14 alapunktis e sätestatud, et: „Andmeimportija nõustub andmeeksportijat viivitamata teavitama, kui tal on käesolevate tingimuste kokkuleppimise järel ja lepingu kestuse ajal põhjust arvata, et tema suhtes kohaldatakse või on hakatud kohaldama seadusi või tavaid, mis ei ole kooskõlas punkti a nõuetega, sealhulgas pärast kolmanda riigi seaduste või meetme (näiteks avalikustamisnõue) muutmist, mis osutab sellele, et nende seaduste praktiline kohaldamine

vastutavat töötajat, kui kohaldatakse töötlemise õigusnõuet (olenemata sellest, kas see tuleneb liidu või liikmesriigi või kolmanda riigi õigusest), Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimustest, kasutamata täpset sõnastust „välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötaja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“ IKÜM artikli 28 lõike 3 punktist a (eespool nimetatud element c).

107. See on kooskõlas IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a eesmärgiga tagada, et vastutavat töötlejat teavitatakse, kui volitatud töötleja on seaduse kohaselt kohustatud töötleva isikuandmeid muul viisil kui vastutava töötleja juhiste alusel.
108. Eespool esitatud analüüsi arvesse võttes on andmekaitsekoostöötegevuse seisukohal, et vastutava töötleja ja volitatud töötleja vahelisesse lepingusse¹¹⁷ on IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a sätestatud erandi „välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“ lisamine (kas samas või väga sarnases sõnastuses) väga soovitatav, kuid mitte rangelt vajalik, et tagada kooskõla IKÜM artikli 28 lõike 3 punktiga a. See seisukoht ei piira vajadust lepingulise kohustuse järele teavitada vastutavat töötlejat, kui volitatud töötleja on õiguslikult kohustatud töötleva isikuandmeid muul viisil kui vastutava töötleja juhiste alusel, nagu on ette nähtud IKÜM artikli 28 lõike 3 punktiga a. Kui on selge, et liidu või liikmesriigi õigusnormid on töötlemise suhtes asjakohased, aitab IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a sõnastuse kasutamine tõendada nõuetele vastavust.
109. Andmekaitsekoostöötegevuse soovib nüüd teada, kas leping, mis sisaldab laiemat erandit, mis hõlmab ka kolmanda riigi õigust, näiteks erandit kohustusest töödelda isikuandmeid üksnes vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste alusel „välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus“, on iseenesest IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a rikkumine.
110. Kui see sõnastus ei sisalda täpsustusi, võib see hõlmata kahte erinevat olukorda, mida tuleks õiguslikku konteksti arvestades eraldi analüüsida:
 - kavandatav õigusnorm või siduv korraldus tuleneb liidu või (EMP) liikmesriigi õigusest.
 - kavandatav õigusnorm või siduv korraldus tuleneb muudest õigusaktidest kui liidu või (EMP) liikmesriigi õigusest.
111. Esimene olukord kuulub IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a selgesõnaliste sätete kohaldamisalas, millega kehtestatakse volitatud töötleja lepinguline kohustus töödelda andmeid üksnes vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste alusel, „välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega“. See kehtib olenemata sellest, kas isikuandmete töötlemine toimub EMPs või sellest väljaspool.
112. ELi õigus, sealhulgas isikuandmete kaitse üldmäärus ja liikmesriikide õigusnormid, on sama põhiseadusliku tava osa kui IKÜM, milles sätestatakse füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel

ei vasta punkti a nõuetele. [Kolmanda mooduli jaoks: [Kolmanda mooduli puhul: andmeeksportija edastab teate vastutavale töötlejale.]]"

¹¹⁷ Eelkõige juhul, kui vastutav töötleja ja volitatud töötleja tuginevad omavahelisele töötlemislepingule, mitte Komisjoni vastutava töötleja ja töötleja lepingu tüüptingimustele, järelevalveasutuste poolt IKÜMi artikli 28 järgimiseks vastu võetud lepingu tüüptingimustele või Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimustele. Vt ka määruse (EL) 2016/679 põhjendus 109 ja artikli 28 lõige 6.

põhiõigusena vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „**ELi toimimise leping**“) artikli 16 lõikele 1 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „**harta**“) ¹¹⁸ artikli 8 lõikele 1.

113. Kui pooled suudavad oma lepingu(te) muude elementide alusel tõendada, et ainult see esimene olukord hõlmab väljendit „*välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus*“, siis ei mõjuta see sõnastus IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a sätestatud tagatise.
114. On juhtumeid, kus poolte leping(ud) läheb(lähevad) esimesest olukorrast kaugemale, mis tähendab, et viide „*seadusele või valitsusasutuse siduvale korraldusele*“ hõlmab õigusnõudeid/siduvaid korraldusi, mis tulenevad muudest õigusaktidest kui liidu või (EMP) liikmesriigi õigus (teine olukord).
115. Andmekaitsevennukogu märgib, et nõuded töödelda andmeid muude õigusaktide kui liidu või (EMP) liikmesriigi õiguse alusel ei kajasta iseenesest põhiseaduslikku traditsiooni ning neid ei saa automaatselt tõlgendada samal viisil nagu ELi õiguskorras (IKÜM artikli 44 kontekstis). Sellega seoses tuletab andmekaitsevennukogu meelde, et IKÜM artikli 6 kohaselt viitavad mõisted „õiguslik kohustus“, „avalik huvi“ ja „avalik võim“ liidu või liikmesriigi õigusele¹¹⁹. Samuti märgib andmekaitsevennukogu, et IKÜM artiklis 29, mis käsitleb isikuandmete töötlemist vastutava töötleja või volitatud töötleja volitusel, on sätestatud, et „*[volitatud] töötleja ja vastutava töötleja või volitatud töötleja volituse alusel tegutsevad isikud, kellel on juurdepääs isikuandmetele, tohivad isikuandmeid töödelda ainult vastutava töötleja juhiste alusel, välja arvatud juhul, kui liidu või liikmesriigi õigus neid selleks kohustab.*“ (rõhuasetus lisatud)
116. Andmete edastamise kontekstis on ette näha, et õigusnõuded võivad tuleneda ka muudest õigusaktidest kui liidu või liikmesriigi õigus. Andmete edastamise korral tuletab andmekaitsevennukogu meelde, et lisaks IKÜM artiklile 28 kohaldatakse IKÜMi V. peatükki. Andmekaitsevennukogu on seisukohal, et kui isikuandmeid töödeldakse väljaspool EMPd, ei takista IKÜM artikli 28 lõike 3 punkt a põhimõtteliselt lepingusse selliste sätete lisamist, mis käsitlevad kolmanda riigi õiguse nõudeid edastatud isikuandmete töötlemiseks. Sellised sätteid võib lisada eelkõige selleks, et tagada vastavus IKÜMi V. peatükile, kuid on väga ebatõenäoline, et pelgalt sõnade „*välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus*“, lisamisest piisab.
117. Sellega seoses märgib andmekaitsevennukogu, et Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimustes sisalduvad konkreetsetl punktid 14 „Tingimustele vastavust mõjutavad kohalikud seadused ja tavad“ ja punktid 15 „Andmeimportija kohustused avaliku sektori asutuste juurdepääsu korral“. Enne lepingu tüüptingimuste allkirjastamist peavad pooled hindama, kas on olemas kohalikud seadused ja tavad, mis mõjutavad tingimuste täitmist (Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste punkt 14). Punkt 14 nõuab, et pooled tagaksid, et nad ei ole teadlikud seadustest ja tavadest importija asukohariigis (kolmandas riigis), mis takistaksid neid täitmast oma kohustusi

¹¹⁸ IKÜMi põhjenduses 1 viidatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „Eli toimimise leping“) artikli 16 lõikele 1 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 8 lõikele 1. Harta artikli 52 lõikes 1 sätestatakse, et „hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamist tohib piirata ainult seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi.“

¹¹⁹ IKÜMi artikli 6 lõikes 3 on sätestatud, et kui töötlemise õiguslik alus on „juriidiline kohustus“ (artikli 6 lõike 1 punkt c) või „avalikes huvides täidetav ülesanne või vastutava töötleja avaliku võimu teostamine“ (artikli 6 lõike 1 punkt e), viitab see vastutava töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õiguse sätetele. Viidates IKÜMi artiklile 6, selgitatakse IKÜMi põhjenduses 40, et kui töötlemise õiguslik alus on sätestatud seaduses, tähendab see, et see on sätestatud „*kas käesolevas määruses või käesolevas määruses osutatud muus liidu või liikmesriigi õigusaktis*“. IKÜMi artikli 49 lõikes 4 on sätestatud, et seda erandit võib kohaldada üksnes kooskõlas liidu õiguses või vastutava töötleja suhtes kohaldatava liikmesriigi õiguses tunnustatud avalike huvidega.

vastavalt Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimustele, pärast seda, kui importija on neid seadusi ja tavaid hinnanud, ning nõuab, et importija teavitaks eksportijat viivitamata igast muudatusest, misjärel eksportija kas määrab kindlaks asjakohased meetmed olukorra lahendamiseks või võimaldab punkt 14 tal edastamise peatada ja isegi lepingu lõpetada. Punktiga 15 kehtestatakse andmeimportijale teatavad kohustused kolmandate riikide ametiasutuste juurdepääsu korral. Selles on sätestatud mitu sammu, mida andmeimportija peab ette võtma, kui on tegemist kolmanda riigi valitsuse juurdepääsuga (kas taotluse alusel või otse), et tagada (lõppkokkuvõttes) vastutava töötleva teavitamine. Lisaks kohustusele teavitada andmeeksportijat on importijal muu hulgas kohustus kontrollida juurdepääsutaotluse õiguspärasust ja dokumenteerida see õiguslik hinnang, samuti kohustus vaidlustada taotlus teatavatel juhtudel. Andmeeksportija saab seejärel vastutava töötleva konsulteerides, kui andmeeksportija ei ole vastutav töötleva, võtta vajalikke meetmeid, sealhulgas edastamise võimalik peatamine või Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste lõpetamine. See, kas mis tahes edastamine (edasisaatmine) kolmanda riigi valitsusele on kooskõlas IKÜMiga, sõltub juhtumipõhisest analüüsist (sh õiguslikust alusest, vastutusest ja vastavusest IKÜMi V peatükile). Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste (edastamine volitatud töötlejalt volitatud töötlejale) mooduli 3 raames on importija/volitatud töötleva kohustatud tegema selle õigusliku hinnangu eksportijale kättesaadavaks. Sellega seoses viitab andmekaitsekoostöödele punktidele 88–89 ja 106 eespool.

118. Lisaks on Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste kohaselt nii eksportija kui ka importija kohustatud veenduma, et sihtkohaks oleva kolmanda riigi õigusaktid võimaldaksid importijal täita Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimusi enne isikuandmete edastamist sellesse kolmandasse riiki¹²⁰. Kui volitatud töötleva ekspordib isikuandmeid vastutava töötleva nimel, lasub selline kohustus ka vastutaval töötlejal (vt ka eespool punkt 79 jj).
119. Samamoodi on vastutava töötleva siduvate kontsernisest eeskirjade soovitusel ja volitatud töötleva siduvate kontsernisest eeskirjade viitedokumentides sätestatud kohustused juhuks, kui siduvate kontsernisest eeskirjade liige satub vastuolule kohalike õigusaktide ja siduvate kontsernisest eeskirjadega¹²¹ ja/või kui ta saab õiguskaitseasutusest või riigi julgeolekuorganilt avalikustamistaotluse¹²². Täpsemalt märgitakse andmekaitsekoostöödele suunistes 1/2022¹²³, et vastutavate töötlevate siduvad kontsernisest eeskirjad peaksid sisaldama klausleid, mis käsitlevad siduvate kontsernisest eeskirjade järgimist mõjutavaid kohalikke õigusakte ja tavaid (punkt 5.4.1) ning andmeimportija kohustusi valitsuse juurdepääsutaotluste korral (punkt 5.4.2). Vastutava töötleva

¹²⁰ Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas *Schrems II*, punkt 141. Vt ka Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste punkti 14 alapunktid a–d.

¹²¹ Punkt 5.4.1 „Vastutava töötleva siduvate kontsernisest eeskirjade järgimist mõjutavad kohalikud õigusaktid ja tavad“, andmekaitsekoostöödele suunistes 1/2022 vastutava töötleva siduvate kontsernisest eeskirjade heakskiidu taotlemise ning nende elementide ja põhimõtete kohta (IKÜMi artikkel 47). Artikli 29 tööühenda töödokumendi punkt 6.3 „Vajadus olla läbipaistev, kui siseriiklikud õigusaktid takistavad kontsernil siduvate kontsernisest eeskirjade järgimist“, milles on esitatud tabel elementide ja põhimõtete kohta, mis peaksid sisalduma töötleva siduvates kontsernisest eeskirjades, WP 257 rev.01, mille andmekaitsekoostöödele heaks kiitis 25. mail 2018.

¹²² Punkt 5.4.2 „Andmeimportija kohustused valitsuse juurdepääsutaotluste korral“, andmekaitsekoostöödele suunistes 1/2022 vastutava töötleva siduvate kontsernisest eeskirjade heakskiidu taotlemise ning nende elementide ja põhimõtete kohta (IKÜMi artikkel 47); vt ka punkt 6.3 „Läbipaistvuse vajadus, kui siseriiklikud õigusaktid takistavad kontsernil siduvate kontsernisest eeskirjade järgimist“, töödokument, milles on tabel elementide ja põhimõtete kohta, mis peaksid sisalduma volitatud töötleva siduvates kontsernisest eeskirjades, WP 257 rev.01.

¹²³ Andmekaitsekoostöödele soovitusel 1/2022 vastutava töötleva siduvate kontsernisest eeskirjade heakskiidu taotlemise ning nende elementide ja põhimõtete kohta (IKÜMi artikkel 47)

siduvad kontsernisisesed eeskirjad võivad toimida edastusmehhanismina kontserni volitatud töötajatele andmete edastamisel.

120. Juhul kui andmete edastamine on hõlmatud kaitse piisavuse otsustega, on õigusaktid, mis käsitlevad „avaliku sektori asutuste juurdepääsu isikuandmetele ja selliste õigusaktide rakendamist“, üks elemente, mida Euroopa Komisjon peab IKÜM artikli 45 lõike 2 punkti a alusel kaitse taseme piisavuse hindamisel arvesse võtma¹²⁴.
121. Kaitse piisavuse otsusest¹²⁵, Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimustest¹²⁶ ning siduvate kontsernisisesete eeskirjade soovitudest ja viidetest¹²⁷ tuleb esile ühine arusaam, et kolmanda riigi õigusaktid ja tavad, mis austavad ELi toimimise lepingus, hartas ja IKÜMis sätestatud põhiõiguste ja -vabaduste olemust ja ei lähe kaugemale sellest, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne IKÜM artikli 23 lõikes 1 loetletud eesmärkide kaitsmiseks, ei kahjusta IKÜMiga tagatud kaitse taset¹²⁸. Sel põhjusel sisaldavad Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimused¹²⁹ ning siduvate kontsernisisesete eeskirjade soovited ja viitedokumendid¹³⁰ sätteid, mis omistavad seadustele ja tavadele erinevad tagajärjed olenevalt sellest, kas need kahjustavad IKÜMiga tagatud kaitse taset. IKÜM artikli 46 lõike 3 punktil a põhinevad *ad hoc* lepingud peaksid samuti sisaldama sarnaseid sätteid¹³¹.
122. Eeltoodust tuleneb, et kui kolmanda riigi õigusaktidega nõutakse, et volitatud töötaja töötleks isikuandmeid muul viisil kui vastutava töötaja juhiste alusel, järgitakse IKÜMis sätestatud kaitse taset ainult siis, kui need õigusaktid vastavad eespool nimetatud tingimustele. Igal juhul peaks volitatud

¹²⁴ Euroopa Liidu Kohus käsitles seda elementi oma otsustes kohtuasjades Schrems I ja Schrems II. Euroopa Liidu Kohtu 6. oktoobri 2015. aasta otsus kohtuasjas *Maximillian Schrems vs. andmekaitseinspektor*, (edaspidi "Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas Schrems I"), C-362/14, ECLI:EU:C:2015:650, punkt. 91 jj. Euroopa Liidu Kohtu otsus kohtuasjas Schrems II, punktid 141, 174–177, 187–189.

¹²⁵ Vt IKÜMi artikli 45 lõike 2 punkt a, milles on sätestatud, et Euroopa Komisjon võtab arvesse järgmist: „(...) õigusriigi põhimõtte, inimõiguste ja põhivabaduste austamine, asjaomased õigusaktid, nii üldised kui ka valdkondlikud, sealhulgas õigusaktid, mis käsitlevad avalikku julgeolekut, kaitset, riiklikku julgeolekut, karistusõigust ja riigiasutuste juurdepääsu isikuandmetele, ning selliste õigusaktide, andmekaitsenormide, ametieeskirjade ja turvameetmete (sealhulgas eeskirjad isikuandmete edasisaatmise kohta teisele kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile, mida kõnealune kolmas riik või rahvusvaheline organisatsioon täidab) rakendamine, kohtupraktikast tulenevad nõuded ning andmesubjektide tõhusate ja kohtulikult kaitstavate õiguste ja tõhusa haldus- ja õiguskaitse olemasolu andmesubjektide jaoks, kelle isikuandmeid edastatakse;“. Vt ka artikli 29 töörühma kaitse piisavuse viitedokument WP 254 rev.01, vastu võetud 6. veebruaril 2018, heaks kiidetud andmekaitseõukogu poolt 25. mail 2018. Euroopa Liidu Kohus on „kaitse piisava taseme“ mõistet edasi arendanud otsustes kohtuasjades Schrems I (punktid 73 ja 74) ja Schrems II (punkt 94).

¹²⁶ Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimuste punkt 14.a.

¹²⁷ See on sõnaselgelt sätestatud andmekaitseõukogu soovitudes 1/2022 („BCR-C soovited“), versioon 2.1, punktid 5.4.1 ja 5.4.2. Sama arusaam on kaudselt aluseks artikli 29 töörühma töödokumendi punktile 6.3 „Kohustus olla läbipaistev, kui siseriiklikud õigusaktid takistavad kontsernil järgida siduvaid kontsernisisesed eeskirju“, milles esitatakse tabel elementide ja põhimõtetega, mis peaksid sisalduma vastutava töötaja kontsernisisesetes eeskirjades, WP 257 rev.01, mille andmekaitseõukogu kiitis heaks 25. mail 2018.

¹²⁸ Andmekaitseõukogu soovitus 01/2020 edastusvahendeid täiendavate meetmete kohta, et tagada vastavus isikuandmete kaitse ELi tasemega, v. 2.0, punkt 38, ja andmekaitseõukogu soovitus 02/2020 järelevalvemeetmete Euroopa oluliste tagatiste kohta, punktid 22 ja 24.

¹²⁹ Komisjoni rahvusvahelise edastamise lepingu tüüptingimused, punkt 14.

¹³⁰ Vt allmärkus 25.

¹³¹ Andmekaitseõukogu soovitus 01/2020 edastusvahendeid täiendavate meetmete kohta, et tagada vastavus isikuandmete kaitse ELi tasemega, v. 2.0, punkt 66.

töötleva rakendama täiendavaid meetmeid juhul, kui nimetatud tingimused ei ole täidetud, ning leping peaks tagama nende tingimuste täitmise.

123. Kui volitatud töötleva töötleb isikuandmeid EMPs, võib ta teatavatel asjaoludel ikkagi kokku puutuda kolmanda riigi õigusega. Andmekaitsekoostöö rühmitab, et lepingusse viite lisamine kolmanda riigi õigusele ei vabasta volitatud töötleva tema IKÜMist tulenevatest kohustustest.
124. Eespool esitatud analüüsi arvesse võttes on andmekaitsekoostöö seisukohal, et sellise sõnastuse lisamine, mis sarnaneb väljendiga „*välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus*“, on poolte lepinguvabaduse eesõigus ega riku iseenesest IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a. See ei piira kohustust järgida IKÜMist alati, kui isikuandmeid töödeldakse. Lisaks ei vabasta selline klausel vastutavat töötleva ja volitatud töötleva IKÜMist tulenevate kohustuste täitmisest, eelkõige seoses vastutavale töötlevale esitatava teabega ja (kui vajalik) vastutava töötleva nimel töödeldavate isikuandmete rahvusvahelise edastamise tingimustega.¹³²
125. Taotluses esitatakse ka viimane küsimus:

Kui vastus küsimusele 2a on „ei“, siis kas sellist laiendatud erandit tuleks tõlgendada vastutava töötleva dokumenteeritud juhiseina IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a tähenduses?

126. Võttes arvesse eespool antud vastust, mõistab andmekaitsekoostöö, et selle viimase küsimusega tahetakse küsida, kas pooled saavad väita, et nende lepingus kasutatud väljendit „*välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus*“ (samas või väga sarnases sõnastuses) tuleb tõlgendada vastutava töötleva dokumenteeritud juhiseina IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a tähenduses.
127. Andmekaitsekoostöö kaalub kõigepealt, kas see väide on vastuvõetav, kui õigusnõue või siduv korraldus tuleneb liidu või (EMP) liikmesriigi õigusest.
128. Andmekaitsekoostöö märgib, et IKÜM artikli 28 lõike 3 punktis a kasutatud mõiste „juhised“ puudutab konkreetset vastutava töötleva määratlust selle kohta, mis andmetöötlust volitatud töötleva tema nimel peaks tegema ja kuidas¹³³. Mis tahes säte, mille vastutav töötleva lisab oma teenuseosutajaga / volitatud töötlevaga sõlmitud lepingusse ja mis ei sisalda taotlust töödelda isikuandmeid vastutava töötleva nimel, ei kvalifitseeru juhiseks ka IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a tähenduses. Samuti peaksid vastutava töötleva juhised olema piisavalt täpsed, et hõlmata konkreetset isikuandmete töötlemist, mida kõnealune sõnastus ei täpsusta. Lisaks peaks vastutaval töötleva alati olema võimalus selline juhised tagasi võtta – ja see on õiguslikult nõutav ulatuses, milles juhised töödelda isikuandmeid vastutava töötleva nimel tähendaks IKÜMi rikkumist. Sel juhul peaks volitatud töötleva järgima vastutava töötleva poolse korralduse tagasivõtmist ja lõpetama töötlemise.
129. Andmete töötleva juhiseid andes rakendab vastutav töötleva oma andmete töötlemise eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramist praktikas, eelkõige mõjutades töötlemise põhielemente¹³⁴. Põhimõtteliselt lõpeb vastutava töötleva mõju isikuandmete töötlemisele, kui liidu või liikmesriigi õigusaktides on sätestatud nõuded, mille kohaselt volitatud töötleva peab teostama isikuandmete töötlemist, mida vastutav töötleva ei saa juhtida ega peatada¹³⁵. Kuigi vastutav töötleva võib volitatud

¹³² Eelkõige vastutava töötleva kohustus tagada, et väljaspool EMPd toimuva töötlemise korral võib volitatud töötleva töötlemist nõuda ainult sellise kolmanda riigi õiguse alusel, mis tagab sisuliselt samaväärse kaitse taseme. Vt ka eespool punktid 116–122.

¹³³ Andmekaitsekoostöö suunised 07/2020, punkt 116.

¹³⁴ Andmekaitsekoostöö suunised 07/2020, punkt 20.

¹³⁵ Sellega seoses võib tegemist olla olukorraga, mis on ette nähtud IKÜMi artikli 4 lõikes 7, milles on sätestatud, et kuigi töötlemise eesmärgid ja vahendid on kindlaks määratud liidu või liikmesriigi õigusega, võivad vastutava

töötajale meelde tuletada, et ta peab järgima liidu või liikmesriigi õigust, ei saa seda mõista juhisenä IKÜM artikli 28 lõike 3 punkti a tähenduses¹³⁶. IKÜMis tunnistatakse seda olukorda, juhtides tähelepanu sellele, et volitatud töötaja peab töötama üksnes vastutava töötaja dokumenteeritud juhiste alusel, välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud seda tegema volitatud töötaja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega (IKÜMi artikli 28 lõike 3 punkt a), ning vastutavat töötajat tuleb viivitamata teavitada, kui juhised rikuvad isikuandmete kaitse üldmäärust (IKÜM artikli 28 lõike 3 viimane lõik).

130. Andmekaitsekoostöögrupp leiab, et eespool esitatud arutluskäik kehtib ka juhul, kui õigusnõue või siduv korraldus tuleneb kolmanda riigi õigusest. Sellises olukorras piirab kõnealune õigus vastutava töötaja võimalikku mõju andmetöötlusele.
131. Lisaks eelöeldule näitab klausel, mille kohaselt töötaja kohustub töötama isikuandmeid ainult vastutava töötaja dokumenteeritud juhiste alusel, „*välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus*“, juba iseenesest, et töötlemine vastutava töötaja juhiste alusel on reegel, samas kui on olemas erand töötlemise jaoks, mis ei toimu vastutava töötaja juhiste alusel (nagu näitavad sõnad „välja arvatud juhul“). Lisaks on ikkagi volitatud töötaja otsustada, kas ta täidab talle esitatud õigusnõuet või siduvat korraldust või peab kandma õiguslikke tagajärgi, kui ta seda ei tee.
132. Selle põhjal jäeldab andmekaitsekoostöögrupp, et väljendit „*välja arvatud juhul, kui seda nõuab seadus või valitsusasutuse siduv korraldus*“ (kas samas või väga sarnases sõnastuses) ei saa tõlgendada vastutava töötaja dokumenteeritud juhisenä. Vastutav töötaja jääb vastutavaks, kui ta ei ole taganud, et (alam)töötaja töötleks isikuandmeid ainult tema dokumenteeritud juhiste alusel. Seda ei kohaldata siiski juhul, kui töötlemine on nõutav liidu või liikmesriigi õiguse alusel või kui töötlemine toimub väljaspool EMPd ja on nõutav kolmanda riigi õiguse alusel, mida kohaldatakse (alam)töötaja suhtes ja mis tagab sisuliselt samaväärse kaitsetaseme.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp nimel

eesistuja

(Anu Talus)

töötaja või tema määramise konkreetsed kriteeriumid olla sätestatud liidu või liikmesriigi õiguses. Vt Euroopa Liidu Kohtu 11. jaanuari 2024. aasta otsus kohtuasjas *Belgia riik (Données traitées par un Journal officiel)*, C-231/22, ECLI:EU:C:2024:7, punktid 28–30, 35 ja 39; andmekaitsekoostöögrupp suunised 07/2020, punktid 22–24.

¹³⁶ Selline meeldetuletus tähendab pigem, et vastutav töötaja kehtestab lepingulised kaitsemeetmed, millega tagatakse, et töötlemine vastutava töötaja nimel vastab kõigile IKÜMi nõuetele ja tagab andmesubjekti õiguste kaitse.